

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้า แนวคิด แนวปฏิบัติ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลสงเปลือย อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยนำเสนอตามหัวข้อ ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
 - 1.1 ความหมายของการเมือง
 - 1.2 ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองภาคประชาชน
2. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน
 - 2.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม
 - 2.2 ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน
 - 2.3 ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน
 - 2.4 ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน
 - 2.5 ขอบเขตของการมีส่วนร่วมของประชาชน
 - 2.6 การมีส่วนร่วมของประชาชนกับระบอบประชาธิปไตย
3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
 - 3.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับการจูงใจของมาสโลว์
 - 3.2 ทฤษฎีความคาดหวังของ วรูม
 - 3.3 ทฤษฎีการจูงใจของเฮิร์ชเบิร์ก
 - 3.4 ทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคล
4. กิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง
 - 4.1 ลักษณะของกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง
 - 4.2 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
5. ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับเทศบาลตำบลสงเปลือย
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

1. ความหมายของการเมือง

นักวิชาการ ได้ให้ความหมายของการเมืองไว้ดังนี้

เชาวน์วัศ เสนพงศ์(2547 : 15) ได้ให้ความหมายของการเมืองว่า คือ หัวใจของการปกครองประเทศ และประชาชนก็เป็นหัวใจของการเมืองในระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ซึ่งในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ได้กำหนดกรอบและทิศทางของการปฏิรูปการเมืองไว้แล้ว แต่จะบังเกิดผลสำเร็จหรือไม่เพียงใด มิได้ขึ้นกับการแก้ไขในส่วนตัวบทกฎหมายหรือตัวสถาบันทางการเมืองแต่เพียงผู้เดียว หากขึ้นกับบทบาท พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในฐานะผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยเพื่อให้การเมืองเป็นการเมืองของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน โคแท้จริง และเพื่อให้เกิดสภาพชีวิต มีระบบเศรษฐกิจที่มั่นคง สังคมที่สันติสุข ยุติธรรม อันเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดของการเมืองการปกครองในทุกประเทศ

ชัยอนันต์ สมุทวณิช(2533 : 5-6 ; อ้างถึงใน ไชยพร ตันชาติจิตานนท์. 2536 : 26)กล่าวว่า ในปัจจุบันมีผู้ให้ความหมาย “การเมือง” แตกต่างกันไป 2 แนวทาง คือ

แนวทางแรก เห็นว่า การเมืองเป็นกิจกรรมของมนุษย์ที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจงและมีขอบเขตจำกัด แนวทางนี้จัดว่าเป็นการเมืองในมุมแคบและมักจะเชื่อมโยงกิจกรรมที่เรียกว่า การเมืองกับสถาบันทางการเมือง เช่น กลุ่มอิทธิพลพรรคการเมือง รัฐสภา คณะรัฐบาล ระบบราชการ คณะทหาร การเลือกตั้ง ขบวนการปฏิวัติ เป็นต้น ดังนั้นกิจกรรมที่เป็นการเมืองจึง ได้แก่ กิจกรรมที่เกิดขึ้นโดยสถาบันเหล่านี้เป็นสำคัญ กล่าวอีกทางหนึ่งคือ ผู้ที่นิยมการศึกษาการเมืองตามแนวทางนี้จะเน้นไปที่แหล่งที่มีกิจกรรมทางการเมืองเกิดขึ้น

แนวทางที่สอง ไม่เห็นด้วยกับความคิดที่ว่าการเมืองเป็นกิจกรรมที่มีขอบเขตจำกัดและมีลักษณะเฉพาะ แต่เห็นว่าการเมืองเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นทั่วไปและมีอยู่อย่างกว้างขวาง แนวทางนี้เห็นว่าการเมืองเป็นอันตรกิริยาสังคม(Interaction) ดังนั้นจึงมีขอบเขตกว้างไกล นอกจากการเมืองจะมีอยู่ในสถาบันทางการเมืองแล้ว อันตรกิริยาสังคมภายในครอบครัว ชุมชนขนาดเล็ก สโมสร โรงงาน เหล่านี้ก็มีลักษณะที่เรียกว่า กิจกรรมทางการเมืองได้ ดังนั้น แนวทางนี้จึงเน้นไปที่กระบวนการ(Process) ของกิจกรรมว่ามีลักษณะเป็นกระบวนการทางการเมือง โดยไม่คำนึงถึงแหล่งที่กิจกรรมนั้นเกิดขึ้นว่าจะเป็นสถาบันหรือองค์กรที่มีลักษณะเป็นสถาบันหรือองค์กรทางการเมืองหรือไม่

ดำรง ลัทธพิพัฒน์(2508 : 120 ; อ้างถึงใน ไชยพร ตันชาติจิตานนท์. 2536 : 27) ได้ให้ความหมายของการเมืองว่า การเมืองย่อมมีอยู่ทั่วไปทุกหนทุกแห่งที่มีมนุษย์รวมกันอยู่เป็นหน่วยการปกครอง ซึ่งอาจกล่าวเป็นหลักเบื้องต้นได้ว่า ”ที่ใดมีการปกครองที่นั่นย่อมมีการเมือง”

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่าการเมืองหมายถึง การเข้าร่วมของประชาชนในกิจกรรมการเมืองต่าง ๆ โดยจุดมุ่งหมายทั้งทางตรงและทางอ้อมที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการเลือกตั้ง การกำหนดนโยบายสาธารณะ และการบริหารงานต่าง ๆ ขององค์กรหรือสถาบันทางการเมือง

ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองภาคประชาชน

นักวิชาการได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองภาคประชาชนดังนี้

แมคคอสกี้(McClosky. 1968 : 252 ; อ้างถึงใน ไชยพร ตันจัตตานนท์. 2536 : 23) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองภาคประชาชนเป็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่กระทำโดยสมัครใจ ซึ่งสมาชิกทั้งหลายที่อยู่ในสังคมได้มีส่วนร่วมกระทำร่วมกันในอันที่จะเลือกผู้นำของตน และการกำหนดนโยบายสาธารณะทั้งทางตรงและทางอ้อม กิจกรรมเหล่านี้ ได้แก่ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การติดตามข่าวสารทางการเมือง การอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง การรวมชุมชนทางการเมือง การช่วยเหลือด้านการเงินแก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมือง เป็นต้น ส่วนบุคคลที่มีลักษณะตรงข้าม คือ ไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเมือง ไม่แยแสต่อกิจกรรมการเมือง เรียกว่า “ความเฉยเมยทางการเมือง”(Apathy)

ฮินดิงตัน และ โดมิงเกซ(Huntington and Dominguez. 1975 : 33 ; อ้างถึงใน ไชยพร ตันจัตตานนท์. 2536 : 23-24) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองภาคประชาชน หมายถึง กิจกรรมหรือการกระทำของประชาชนที่ต้องการมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล โดยที่การกระทำหรือความพยายามนั้นเป็นไปได้ทั้งถูกต้องและไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ใช้กำลังหรือไม่ใช้กำลัง สำเร็จหรือล้มเหลว ทั้งที่สมัครใจหรือไม่สมัครใจรวมทั้งการเลือกตั้ง การร่วมรณรงค์หาเสียง การรวมตัวเพื่อโน้มน้าวหรือกดดัน การประท้วงและการใช้กำลังรุนแรง

ไนและเวอร์บา (Nie and Verba. 1975 : 2-3 ; อ้างถึงใน ไชยพร ตันจัตตานนท์. 2536 : 24) ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมทางการเมืองภาคประชาชนว่าจะต้องเป็นกิจกรรมของประชาชนเฉพาะบุคคล เป็นเรื่องของการกระทำกิจกรรมทางการเมืองตามสิทธิที่กฎหมายกำหนด โดยเฉพาะสิทธิที่จะลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสิทธิที่จะเข้าสมาคมหรือก่อตั้งพรรคการเมือง หรือกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการเมืองกลุ่มอื่น ๆ สิทธิที่จะอุทธรณ์ต่อรัฐบาล สิทธิเกี่ยวกับการพูด การชุมนุมและการพิมพ์อย่างอิสระและเป็นกิจกรรมที่มุ่งหมายเพื่อมีอิทธิพลต่อรัฐบาล ทั้งในการเลือกตั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือการเลือกกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งเป็นการเข้ามามีส่วนร่วมต่อการปกครองโดยการกระทำกิจกรรม

ไวเนอร์(Weiner. 1971 : 161-164 ; อ้างถึงใน ไชยพร ตันจัตตานนท์. 2536 : 24-25) ได้สำรวจและรวบรวมความหมายที่นักรัฐศาสตร์หลายคนได้ให้ไว้โดยแบ่งเป็น 10 ความหมาย ดังนี้

1. การกระทำที่สนับสนุนหรือเรียกร้องต่อคณะผู้ปกครองประเทศเพื่อให้สนองตอบต่อความต้องการ
2. ความพยายามที่จะสร้างผลกระทบหรือใช้อิทธิพล(Influence) ต่อการดำเนินงานของรัฐบาลหรือในการเลือกผู้นำในรัฐบาล

3. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองที่ถูกต้องตามกฎหมายและได้รับการรับรองว่าถูกต้อง(Legitimate)
4. การมีตัวแทน(Representation) เพื่อเข้าไปใช้อำนาจแทนตนเอง
5. การละวางหรือแยกตนเองออกจากการเมือง(Alienation)เนื่องจากเห็นว่าแม้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมือง ก็ไม่ทำให้เกิดผลอะไรขึ้น ซึ่งแตกต่างจากความเฉื่อยชาหรือเมินเฉยทางการเมือง(Apathy) ที่เป็นการขาดความสนใจทางการเมืองโดยสิ้นเชิงและไม่กระทำการใดๆ ทางการเมืองเลย
6. ความกระตือรือร้น(Active)ที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องทางการเมืองหรือเป็นผู้ชอบกระทำกิจกรรมทางการเมือง(Activists)
7. การกระทำที่ “ต่อเนื่องคงที่”(Persistence Continuum) ซึ่งอาจเป็นการกระทำที่มีความเป็นสถาบัน(Institutionalized) และมีการจัดตั้งหรืออาจเป็นการกระทำที่มีเกิดขึ้นอย่างทันทีทันใด เช่น การก่อการจลาจล
8. การกระทำที่มุ่งต่อการเลือกผู้นำทางการเมืองหรือมุ่งที่จะมีอิทธิพลต่อนโยบายสาธารณะ(Public Policies) หรือเป็นความพยายามที่จะมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของทางราชการ(Bureaucratic Actions)
9. การกระทำที่เป็นกิจกรรมอันมีผลกระทำต่อการเมืองระดับชาติ(National Politics)
10. การกระทำที่มีลักษณะเป็น “การกระทำทางการเมือง”(A Political Act)

จากความหมายทั้ง 10 ประการดังกล่าว ไวนเนอร์ ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองภาคประชาชนว่า หมายถึง “การปฏิบัติงานโดยสมัครใจใดๆ (Any Voluntary Actions) ที่ไม่ว่าจะบรรลุผลสำเร็จหรือไม่ จะมีการจัดองค์การหรือไม่ก็จะเกิดเป็นครั้งคราวหรือต่อเนื่องและจะใช้วิธีการที่ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ก็ตาม โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะมีอิทธิพลต่อการเลือกผู้นำทางการเมืองในระดับต่าง ๆ ทั้งในท้องถิ่นและระดับชาติ”

มิลเบรท และ โกเอล(Milbrath and Goel. 1977 : 2 ; อ้างถึงใน ไชยพร คัตติ์จิตานนท์. 2536 : 25) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองภาคประชาชน หมายถึง กิจกรรมทั้งหลายของประชาชนแต่ละบุคคลที่ต้องการมีอิทธิพลผลักดันหรือยอมรับสนับสนุนต่อรัฐบาลและการเมืองซึ่งไม่เพียงแต่รวบรวมบทบาทอันแข็งขันในการสร้างอิทธิพลผลักดันให้เกิดผลทางการเมืองตามต้องการเท่านั้น แต่ยังรวมถึงกิจกรรมเป็นการยอมรับสนับสนุนในเชิงพิธีการด้วย ผู้ที่ยอมรับรัฐบาลก็จะแสดงออกโดยการปรับพฤติกรรมตนเองตามคำสั่ง หรือข้อเรียกร้องของรัฐบาล แต่ผู้ที่ไม่เห็นด้วยก็จะพยายามต่ออิทธิพลผลักดันให้มีการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขใหม่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงมีทั้งที่เป็นการต่อต้าน เช่น การเดินประท้วง การก่อจลาจล และทั้งที่เป็นการสนับสนุน เช่น การให้ความร่วมมือกับทางการในการเสียดายีเกณฑ์ทหารเป็นต้น

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองภาคประชาชน หมายถึง การมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยภาคประชาชนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นในเวทีสาธารณะด้วยรูปแบบต่าง ๆ

การได้รับความเคารพในสิทธิชุมชน โดยไม่ใช้อำนาจกำหนดนโยบายสาธารณะ และมีหลักธรรมาภิบาลในการบริหารบ้านเมืองและท้องถิ่น เป็นเรื่องราวที่องค์กรทุกแห่งต้องร่วมกับภาคประชาชนสร้างสรรค์ขึ้นมา

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

1. ความหมายของการมีส่วนร่วม ดังนี้

สมพันธ์ เตชะอธิก(2531 : 63) ได้ให้ความหมาย การมีส่วนร่วมและการพึ่งพากันของชาวบ้านว่า จำเป็นต้องเข้าร่วมกระบวนการของการพัฒนาดังแต่เริ่มคิดแลกเปลี่ยนความคิดใน โครงการต่าง ๆ การตัดสินใจทำหรือไม่ทำและดำเนินการ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นที่เน้นการพึ่งตนเองมากกว่าที่จะคิดพึ่งพจากภายนอก

อคิน รพีพัฒน์(2532 : 20) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนาว่าประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและจัดลำดับความสำคัญของปัญหา การวิเคราะห์สาเหตุ ที่มาของปัญหา การเลือกวิธี และการวางแผนการในการแก้ไขปัญหา การดำเนินการตามแผน ชุดท้าย คือ การประเมินผลเพื่อวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคและปัจจัยที่มีส่วนทำให้เกิดความสำคัญในการพัฒนา การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนา สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนตลอดจนความต้องการของชุมชน

2. ร่วมพัฒนาสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนาเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์และสนองความต้องการมากยิ่งขึ้น

3. ร่วมวางแผนนโยบาย แผนงาน โครงการ หรือกิจกรรม

4. ร่วมตัดสินใจใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อประชาชน โดยการมีส่วนร่วม

5. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานเพื่อพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

6. ร่วมการลงทุนในกิจกรรม โครงการตามขีดความสามารถของตนเองและหน่วยงาน

7. ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผลและร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ทำไว้ทั้งโดยเอกชนและรัฐบาลให้ได้ประโยชน์ตลอดไป

ศุภสวัสดิ์ ชัชวาล(2545 : 41-2) ได้กล่าวถึงแนวคิดในการมีส่วนร่วมของประชาชนและในภาคสังคมในการเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบมักจะเกิดขึ้นจากสาเหตุหลัก 3 ประการ คือ

1. ความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกัน ซึ่งเกิดจากความสนใจและความห่วงกังวลของบุคคลซึ่งบังเอิญพ้องต้องกัน กลายเป็นความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกันของส่วนรวม

2. ความเดือดร้อนและไม่พึงพอใจร่วมกันที่มีต่อสถานการณ์ที่เป็นอยู่นั้นผลักดันให้มุ่งไปสู่การรวมกลุ่ม วางแผน และลงมือกระทำร่วมกัน

3. การตกลงร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงกลุ่ม หรือชุมชนไปในทิศทางที่พึงปรารถนา การตัดสินใจร่วมกันนี้จะต้องรุนแรงมากพอที่จะทำให้เกิดความริเริ่มกระทำการสนองตอบความเห็นชอบของคนส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมหมายถึง การเกี่ยวข้องกับทางด้านจิตใจและอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์ของกลุ่ม โดยผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการให้บรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกันของกลุ่มพร้อมทั้งเกิดความรู้สึกนึกคิดร่วมในการรับผิดชอบกับกลุ่มด้วย

2. ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช(2545 : 243) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นที่ลักษณะการดำเนินการดังนี้

2.1 เป็นการทำงานที่มีคนหลายๆ คนมาทำงานช่วยเหลือกัน โดยแต่ละคนมีความเต็มใจและพร้อมที่จะมาร่วมกันทำงาน ไม่ใช่เป็นการมาร่วมกัน โดยบังเอิญโดยไม่ตั้งใจ แต่เป็นการรวมกันอย่างจริงจังจึงจะทำการรวมกลุ่มเพื่อดำเนินการสำเร็จลุล่วงไปอย่างต่อเนื่อง

2.2 คนที่มีส่วนร่วมจะต้องรู้และเข้าใจเป้าหมายของการมีส่วนร่วมกัน หรือบางครั้งอาจมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายเลยก็ได้ อันจะเป็นผลให้เกิดความผูกพันในเป้าหมายให้สำเร็จผลตามต้องการ

2.3 ระหว่างการมีส่วนร่วมกันทำงานจะต้องมีการติดต่อ พูดยาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอยู่เสมอ การติดต่อสื่อสารระหว่างผู้มาร่วมกันทำงานเป็นสิ่งจำเป็นการทำงานจึงจะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ผู้นำหรือผู้ปกครองต้องอาศัยการติดต่อสื่อสารในการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ภายใต้การบริหารการปกครองของตน

2.4 เป็นการทำงานที่มีการแบ่งงานกันทำ การทำงานร่วมกันหลายๆ คนจำเป็นจะต้องมีการแบ่งงานกันทำตามลักษณะของงานทั้งนี้เพื่อให้งานแต่ละส่วนดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและมีการใช้ทรัพยากรกำลังคนอย่างเต็มที่โดยจะต้องมีการตกลงกันว่า ใครเป็นผู้กระทำ ทำอย่างไร และกำหนดเวลาให้หมายกันเมื่อไร

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนจะเกิดขึ้นได้ต้องเกิดจากความสนใจร่วมกัน มีเป้าหมายร่วมกันและต้องการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ได้ผลประโยชน์ร่วมกัน

3. ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน

นักวิชาการ ได้กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช(2545 : 243-244) การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญต่อการบริหารการปกครอง พอสรุปได้ในประเด็นที่สำคัญดังนี้

3.1 ทำให้ได้แนวทางแก้ไขปัญหาที่สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการของท้องถิ่น กล่าวคือ การกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาการพัฒนาแต่ละท้องถิ่นนั้นควรที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมใน

การเสนอความคิดเห็นของตน ประชาชนจะรู้ดีว่าความต้องการของตน คืออะไร ทำให้สามารถกำหนดแนวทางเพื่อตอบสนองความต้องการ ได้เหมาะสม สามารถแก้ปัญหา ได้ถูกจุดและตรงประเด็น

3.2 ทำให้ประชาชนต้องผูกมัดตนเองกับสิ่งที่ตนมีส่วนร่วมเมื่อประชาชนได้เสนอแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นของตนแล้ว เขาย่อมรู้สึกผูกมัดตนเองที่จะต้องดำเนินกิจกรรมบางประการอันจำเป็นทำให้สิ่งที่เสนอแนะมาปฏิบัติให้บรรลุผลประชาชนจะร่วมแรงร่วมใจปฏิบัติงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

3.3 ทำให้ประชาชนรู้สึกรัก และหวงแหนในท้องถิ่นของตนเองจากข้อ 2 เมื่อประชาชนผูกมัดตนเองกับสิ่งที่ตนเสนอแนะและร่วมแรงร่วมใจปฏิบัติงานแล้วจะก่อให้เกิดผลต่อมาก็คือความรักความภูมิใจและความหวงแหนในท้องถิ่นของตนเองเนื่องจากตนเองได้มีส่วนทำให้ท้องถิ่นเจริญรุ่งเรืองและพัฒนาขึ้น

3.4 ทำให้แบ่งเบาภาระจากรัฐบาลกลาง การให้ประชาชนมีส่วนร่วมต่าง ๆ เท่ากับรับหลักการในเรื่องการกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่นแต่ละแห่งเมื่อประชาชนในท้องถิ่นสามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองก็จะทำให้แบ่งเบาภาระจากรัฐบาลกลาง รัฐบาลกลางก็ย่อมมีเวลามากขึ้นที่จะไปดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศต่อไป

3.5 ส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสิ่งจำเป็นต่อความสัมฤทธิ์ผลในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยเมื่อประชาชนในระดับตำบลเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการต่าง ๆ ย่อมเป็นการปลุกฝังเมืองดีและพื้นฐานในการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับประเทศชาติต่อไป

ศุภสวัสดิ์ ชัชวาล (2545 : 42-43) กล่าวว่า ลักษณะโดยทั่วไปของกระบวนการมีส่วนร่วมสาธารณะ (Public Participation) เป็นกระบวนการที่ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นที่สุด คือ ได้รับฟังข้อมูลข่าวสารว่ารัฐจะทำอะไรประชาชนมีหน้าที่รับทราบ ระดับสูงขึ้นมาเป็นระดับการมีส่วนร่วมที่ประชาชนมีสิทธิ์ที่จะแสดงความคิดเห็นในโครงการต่าง ๆ เหล่านี้ว่าจะปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขอย่างไรบ้าง กระบวนการตรงนี้คือกระบวนการปรึกษาหารือซึ่งเป็นกระบวนการรับฟังความคิดเห็น การตัดสินใจยังเป็นเรื่องของรัฐ คือ รัฐอาจจะเชื่อคำวิจารณ์ของประชาชนหรือรัฐอาจจะไม่เห็นด้วยต่อความเห็นของประชาชนก็ได้ กรณีรัฐตัดสินใจไม่ตรงกับความเห็นของประชาชนรัฐก็ต้องอธิบายให้ประชาชนว่าทำไมรัฐจึงทำการตัดสินใจดังกล่าวขัดแย้งกับความคิดของประชาชน กระบวนการในระดับที่สูงขึ้นมาในกระบวนการมีส่วนร่วมสาธารณะ คือ การที่ประชาชนมีบทบาทและมีส่วนร่วมที่จะตัดสินใจตั้งแต่เริ่มต้น โครงการ ตั้งแต่เริ่มต้นที่จะรับทราบปัญหา ร่วมคิด ร่วมหาทางที่จะแก้ปัญหาต่าง ๆ ไปจนกระทั่งถึงเมื่อโครงการต่าง ๆ เกิดขึ้นก็มีบทบาทติดตามมาโดยตลอด กระบวนการตรงนี้เป็นกระบวนการมีส่วนร่วมที่อาจเรียกว่าการสร้างหรือแสวงหาฉันทามติ(Seek Consensus หรือ Consensus Building หรือ Consent Building) ตลอดกระบวนการนี้และกระบวนการมีส่วนร่วมสาธารณะที่สูงที่สุด คือ กระบวนการที่ประชาชนทุกคนมีสิทธิ์ที่จะตัดสินใจด้วยตัวเองแต่ละคนที่ละคน การตัดสินใจตรงนี้ใช้กระบวนการที่เรียกว่า การลงประชามติ(Referendum) กระบวนการลงประชามติมีประโยชน์ในเรื่อง

ที่จะตัดสินใจนั้นชัดเจนและไม่ซับซ้อน แต่อาจจะทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งมากในกรณีที่ประชาชนไม่เข้าใจกระบวนการตัดสินใจดังกล่าว หรือปัญหาที่ทำให้การตัดสินใจซับซ้อนเกินกว่าที่จะตัดสินใจโดยเพียงการรับหรือไม่รับอนุญาต หรือไม่อนุญาต ทำหรือไม่ทำเท่านั้น เช่น กรณีการลงประชามติ “แควเบคส์” หรือ “คอมอร์ตะวันออก” โดยที่เมืองแควเบคส์ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนตัดสินใจว่าจะเลือกอยู่กับฝรั่งเศสหรือแคนาดา ซึ่งผลจากการทำประชามติได้แสดงออกมาว่า ทั้งสองฝ่ายมีจำนวนที่ใกล้เคียงกัน แต่ในกรณีดังกล่าวก็ไม่ได้มีความรุนแรงเกิดขึ้นตามมาแต่ประการใด ตรงกันข้ามกับในกรณีของติมอร์ตะวันออกที่ได้จัดให้มีการประชามติเพื่อให้ได้มาซึ่งเอกราชนั้น ซึ่งเมื่อมีการลงประชามติแล้วได้เกิดความขัดแย้งรุนแรงขึ้นตามมา ดังนั้น จากกรณีดังกล่าวได้ว่าในความเป็นจริงนั้น กระบวนการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญและละเอียดอ่อน รวมไปถึงการมีส่วนร่วมในแต่ละลักษณะต่างข้อเด่น ข้อด้อยที่แตกต่างกันออกไป เพราะฉะนั้นจึงควรมีการศึกษาการเตรียมการ และดำเนินการให้ถูกต้องเหมาะสม เพื่อป้องกันและแก้ไขผลลัพธ์ที่ไม่พึงประสงค์อันอาจจะเกิดขึ้นตามมา

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคสังคมที่กำลังได้รับความสนใจ และในหลายๆประเทศได้กำหนดให้มีขึ้น รวมทั้งประเทศไทย ก็คือกระบวนการมีส่วนร่วมในลักษณะของการให้ข้อคิดเห็น หรือที่เรียกว่าการทำประชาพิจารณ์ หรือการได้สวนสาธารณะ

4. ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน

นักวิชาการได้กล่าวถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2545 : 380-381) กล่าวว่า โดยทั่วไปการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนต่อเนื่องซึ่งก่อให้เกิดต้นทุนในการดำเนินการมาพอสมควร อย่างไรก็ตามข้อดีของการมีส่วนร่วมคือก่อให้เกิดการผลิตนโยบายและบริการสาธารณะที่สอดคล้องกับความต้องการของสาธารณชนเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดสรรทรัพยากรของสาธารณะให้สูงขึ้น โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดประโยชน์ต่าง ๆ ดังนี้

1. เพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจ กระบวนการปรึกษาหารือกับสาธารณชนช่วยให้เกิดความกระจ่างในวัตถุประสงค์ และความต้องการของโครงการหรือ นโยบายนั้นๆ ได้อยู่เสมอสาธารณชนสามารถที่จะผลักดันให้เกิดการทบทวนข้อสันนิษฐานที่ปิดบังอยู่ ซึ่งอาจจะปิดบังไม่ให้มองเห็นทางออกของที่มีประสิทธิภาพที่สุด บ่อยครั้งกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดการพิจารณาถึงทางเลือกใหม่แทนวิธีการที่ได้เคยใช้กันมาในอดีตสาธารณชนมักมีข้อมูลที่สำคัญซึ่งทำให้เกิดความแตกต่างในการที่จะนำไปสู่การตัดสินใจ ก่อให้เกิดความแตกต่างในการที่จะนำไปสู่การตัดสินใจ ก่อให้เกิดความแตกต่างระหว่างโครงการที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ

2. ลดค่าใช้จ่ายในการสูญเสียเวลา โดยทั่วไปกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเต็มรูปแบบมักจะสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายและเสียเวลา แต่ในทางปฏิบัติแล้วการมีส่วนร่วมของประชาชนมาตั้งแต่ต้น สามารถที่จะลดความล่าช้าและลดค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งของประชาชนได้ การตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งอาจจะดูว่าสิ้นเปลืองและเสียเวลาที่จะตัดสินใจได้ แต่ว่าเมื่อตัดสินใจแล้ว และเมื่อนำมาสู่

การปฏิบัติอาจจะเป็นวิธีการที่ประหยัดกว่าด้วยซ้ำ การตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งที่ทำไปอย่างรวดเร็วและดูเหมือนจะไม่สิ้นเปลือง อาจจะไม่เสียเวลาค่าใช้จ่ายมากกว่าถ้าการตัดสินใจนั้นไม่ได้ทำให้เกิดข้อขัดแย้งระหว่างกลุ่มหรือความเห็นชอบในกลุ่มต่าง ๆ ที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องได้ แต่กลับนำไปสู่ความขัดแย้งของประชาชนอย่างต่อเนื่องมากขึ้น การมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถเกิดผลในการยอมรับอย่างสูงต่อการตัดสินใจโดยกลุ่มซึ่งมีส่วนได้ส่วนเสียในการตัดสินใจนั้นๆ วิธีการจะช่วยลดความขัดแย้งระหว่างการนำไปปฏิบัติทำให้เกิดการประหยัดค่าใช้จ่ายซึ่งโดยทั่วไปมักจะแพงกว่าค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการจัดการดำเนินการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในระยะต้น

3. การสร้างฉันทามติ โครงการมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถที่จะสร้างข้อตกลงที่มั่นคงและยืนยาวและการยอมรับระหว่างกลุ่มซึ่งก่อนหน้านี้อาจจะมีความเห็นขัดแย้งกันคนละทาง การมีส่วนร่วมนี้ยังก่อให้เกิดความเข้าใจระหว่างคู่กรณีลดความขัดแย้งทางการเมืองและก่อให้เกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจของรัฐ

4. ความสำเร็จและผลในการปฏิบัติของโครงการ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทำให้เรามีความรู้ลึกถึงความเป็นเจ้าของการตัดสินใจนั้น และครั้งหนึ่งเมื่อได้ร่วมการตัดสินใจแล้วเขาพร้อมต้องการที่จะเห็นสิ่งนั้นนำไปปฏิบัติได้ ไม่เพียงแต่จะมีความสนับสนุนทางการเมืองต่อการนำไปปฏิบัติ แต่กลุ่มและปัจเจกชนอาจจะกระตือรือร้น ในการที่ช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

5. การหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าหรือขัดแย้งที่รุนแรง ความขัดแย้งในโครงการอาจนำไปสู่การปฏิบัติอันยากที่จะแก้ไข กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดโอกาสที่คู่กรณีจะแสดงความต้องการของกลุ่มเขา และความห่วงกังวลที่ปราศจากความรู้สึกที่เป็นปฏิปักษ์การมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่ต้นสามารถเผชิญหน้ากันอย่างรุนแรงที่อาจจะเป็นไปได้ อย่างไรก็ตามการมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ใช่ยาวิเศษมันไม่อาจที่จะลดหรือกำจัดความขัดแย้งในทุกๆ กรณี

6. ความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม โดยทั่วไปแล้วการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นวิถีทางที่จํานำไปสู่ความชอบธรรมและการดำรงอยู่ของความชอบธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อการตัดสินใจก่อให้เกิดความขัดแย้ง ก็คือจะต้องใช้กระบวนการตัดสินใจซึ่งโปร่งใสและน่าเชื่อถือต่อสาธารณชนและซึ่งให้สาธารณชนมีส่วนร่วม โครงการมีส่วนร่วมของประชาชนยังก่อให้เกิดความเข้าใจถึงเหตุการณ์ที่นำไปสู่การตัดสินใจนั้นๆ

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นประโยชน์ของการมีส่วนร่วมที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพที่ยั่งยืน การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นกลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนในสังคม แต่ยังคงมีคำถามที่เกิดขึ้น คือกลไกหรือเครื่องมือหรือมาตรการทางการสร้างให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนเกิดขึ้น ได้อย่างเหมาะสมเพียงพอแล้วหรือยัง

5.ขอบเขตของการมีส่วนร่วมของประชาชน

ขอบเขตของการมีส่วนร่วมของประชาชนมีดังนี้

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช(2545 : 245-246) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นจะต้องร่วมกันคิดและร่วมกันทำให้บรรลุตามต้องการ ซึ่งประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารปกครองระดับตำบลได้ โดย

1. การมีส่วนร่วมในการเลือกตัวแทน เนื่องจากในแต่ละตำบลมักจะมีประชาชนในท้องถิ่นเป็นจำนวนมากเกินกว่าที่ประชาชนแต่ละคนจะสามารถดำเนินการแต่ละอย่างได้ครบถ้วน จึงจำเป็นจะต้องเลือกตัวแทนของตนขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่แทนตนในการรักษาผลประโยชน์ ความเป็นอยู่ และปากท้องของตน ตัวแทนเหล่านี้มักเป็นคนที่ประชาชนในท้องถิ่นยอมรับและสามารถปกป้องผลประโยชน์ต่าง ๆ ได้ และบุคคลที่จะเป็นตัวแทนในระดับตำบลได้จะต้องผ่านการเลือกจากประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ เช่น กำนัน กรรมการสภาตำบลผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นต้น หรือเป็นบุคคลที่ตัวแทนของประชาชน ได้คัดเลือกขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ช่วยเหลือ เช่น สารวัตรกำนัน แพทย์ประจำตำบล เป็นต้น

2. การมีส่วนร่วมในตำแหน่งต่าง ๆ นอกเหนือจากการมีส่วนร่วมในการเลือกตัวแทนแล้ว ประชาชนมีคุณสมบัติเหมาะสมหรือคนที่จะทำกิจกรรมสาธารณะก็สามารถเสนอตัวเข้ารับตำแหน่งต่าง ๆ ทั้งที่เป็นตำแหน่งที่อาศัยการเลือกตั้งของประชาชน โดยตรงและตำแหน่งที่ตัวแทนของประชาชนได้เลือกขึ้นมา

3. การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ประชาชนในท้องถิ่นซึ่งมีโอกาสแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับกิจกรรมของส่วนรวมด้วย ซึ่งสามารถแสดงความคิดเห็นได้ในกรณีต่าง ๆ กัน คือ

3.1 แสดงความคิดเห็นในที่ประชุม เมื่อมีการประชุมประชาชนควรร่วมรับฟังและร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อเสนอแนวทางแก้ไขต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นและส่วนรวมนอกจากนี้ ประชาชนยังอาจให้ข้อเท็จจริงบางอย่างเพื่อประกอบการพิจารณาตัดสินใจของผู้รับผิดชอบในเรื่องนั้นต่อไป

3.2 ร่วมสอดส่องกิจกรรมสาธารณะ กล่าวคือ ประชาชนในตำบลควรสนใจการดำเนินกิจกรรมสาธารณะที่ถือว่าเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของคนและคนอื่น ๆ ในตำบล เช่น โรคระบาดที่เกิดขึ้นกับสัตว์ เป็นต้น

3.3 ร่วมค้นหาข้อเท็จจริงและร่วมตัดสินใจ ในกรณีที่เกิดปัญหาขึ้นแต่ยังไม่ทราบข้อเท็จจริงที่แน่ชัด เจ้าหน้าที่ปกครองระดับตำบลอาจเชิญให้ประชาชนบางคนร่วมค้นหาข้อเท็จจริงประกอบการตัดสินใจก็ได้ เช่น การจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อศึกษาวิธีการป้องกันโจรสลัดในหน้าแล้ง เป็นต้น

3.4 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ ในการพัฒนาท้องถิ่นนั้นจะต้องอาศัยกำลังความคิดโดยที่ประชาชนแต่ละคนร่วมกันแสดงความคิดเห็นหาแนวทางที่เหมาะสมกับการพัฒนาท้องถิ่นและยังต้องอาศัยกำลังการเป็นที่สำคัญอีกด้วย ถ้าประชาชนแต่ละคนคิดแต่ไม่ทำ ถึงแม้แนวทางที่จะพัฒนานั้นดี

อย่างไรก็ไม่อาจประสบความสำเร็จได้ ประชาชนจึงต้องร่วมแรงร่วมใจในการพัฒนาท้องถิ่นของตน โดยอาจจะร่วมกันเสียสละแรงงานหรือบริจาคทุนทรัพย์ก็ได้

3.5 การมีส่วนร่วมในด้านอื่นๆ นอกจากการมีส่วนร่วมข้างต้นและประชาชนยังอาจมีส่วนร่วมในด้านอื่น ๆ อีกที่สำคัญคือการรวมตัวในด้านขนบธรรมเนียมประเพณี เช่น การจัดงานประจำปีต่าง ๆ ของตำบล อันจะเป็นผลให้ประชาชนในตำบลเกิดความรักใคร่สามัคคี มีความภูมิใจในท้องถิ่นของตน หรืออาจจะมีส่วนร่วมโดยการแสดงออกเพื่อให้มีการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบต่างๆ ในทิศทางที่ดีขึ้นและเป็นประโยชน์ต่อตำบลของตน

6. การมีส่วนร่วมของประชาชนกับระบอบประชาธิปไตย

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2545 : 373-375) กล่าวว่า ระบอบการเมืองการปกครองตามแนวทางการประชาธิปไตย นับได้ว่าเป็นระบอบการปกครองที่ได้รับการยอมรับมากที่สุดเมื่อเทียบกับระบอบการปกครองอื่น ๆ เช่น ระบอบอำนาจนิยม ระบอบเผด็จการ เป็นต้น แม้ว่าระบอบประชาธิปไตยจะเป็นการปกครองที่นานาประเทศทั่วโลกนำไปใช้กันอย่างกว้างขวาง แต่ยังมีระดับความแตกต่างของการใช้ในบริบททางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองที่แตกต่างกันอย่างมาก ระบอบประชาธิปไตยที่ได้นำไปใช้นั้น เรียกว่าเป็นระบอบประชาธิปไตยทางอ้อมหรือประชาธิปไตยแบบตัวแทน (Indirect or Representative Democracy) แต่มักเกิดคำถามกับระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทนว่าได้สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริงหรือไม่ เนื่องจากระบอบนี้หลังจากที่ประชาชนใช้สิทธิในการเลือกผู้แทนแล้ว การมีส่วนร่วมของประชาชนก็ยุติลงเพียงแค่นั้น การกำหนดนโยบายของประเทศเป็นเรื่องของฝ่ายบริหารและนักการเมืองเท่านั้น ซึ่งบ่อยครั้งที่นโยบายต่าง ๆ ที่ออกมาจากรัฐบาล ไม่ตรงกับความต้องการของประชาชน ซึ่งภายใต้ระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน ประชาชนจะต้องรองจนกว่าจะมีการเลือกตั้งใหม่ เพื่อแสดงเจตจำนงของตนต่อแนวนโยบายที่ต้องการ

ดังนั้นจึงได้เกิดการนิยามคำศัพท์ขึ้นมาใหม่คือ “ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม” เพื่อให้บรรลุอุดมการณ์ประชาธิปไตยที่ว่าเป็นการปกครองของประชาชนโดยประชาชน และเพื่อประชาชนให้เป็นแนวความคิดแทนที่ระบอบประชาธิปไตยทางอ้อมหรือประชาธิปไตยแบบตัวแทน ซึ่งแนวคิดเรื่องประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) นั้นเป็นความพยายามที่จะสอดใส่แนวคิดการมีส่วนร่วมเข้าไปในระบอบการปกครอง โดยการมีส่วนร่วมนี้มีความหมายมากกว่าเพียงเป็นการมีส่วนร่วมในขณะที่มีการเลือกตั้ง

โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) หมายถึง การกระจายโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง การบริหารเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรของชุมชนและของชาติที่จะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน โดยการให้ข้อมูล แสดงความคิดเห็น ให้คำแนะนำปรึกษา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ รวมตลอดจนการควบคุมโดยตรงจากประชาชน

คั้งนั้นประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การที่อำนาจในการตัดสินใจไม่เป็นกลุ่มคนจำนวนน้อย แต่อำนาจได้รับการจัดสรรในระหว่างประชาชน เพื่อทุกๆ คน ได้มีโอกาสที่จะแสดงความต้องการของตนต่อกิจกรรมส่วนรวม

ระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมจัดเป็นการกระจายอำนาจและการมีประชาธิปไตยอย่างกว้างขวางของกระบวนการทางการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ คั้งนั้นการมีส่วนร่วมนับเป็นการที่มีส่วนสำคัญในระบอบประชาธิปไตยการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการซึ่งประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีส่วนร่วมในการแสดงทัศนะ และเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนรวมทั้งความคิดเห็นคั้งกล่าวไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิด กล่าวคือเป็นการสื่อสารสองทาง ทั้งอย่างเป็นทางการไม่เป็นทางการ ซึ่งประกอบไปด้วยการแบ่งสรรข้อมูลร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีในสังคม

การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญในการสร้างประชาธิปไตยอย่างยั่งยืนและส่งเสริมธรรมาภิบาล ตลอดจนการบริหาร หากการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้นเพียงใดก็จะช่วยให้มีการตรวจสอบการทำงานผู้บริหารและทำให้ผู้บริหารมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นการป้องกันนักการเมือง จากการกำหนดนโยบายที่ไม่เหมาะสมกับสังคมนั้น นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของประชาชนยังเป็นการสร้างความมั่นใจว่าเสียงของประชาชนจะมีคนรับฟัง อีกทั้งความต้องการและความปรารถนาของประชาชนก็จะได้รับการตอบสนอง

สำหรับสังคมไทย แนวคิดเรื่องประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมในการนำมาใช้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม ในการปฏิรูปทางการเมืองเมื่อปี พ.ศ. 2539 โดยเรียกร้องให้เห็นถึงความมีส่วนร่วมของประชาชน เพราะที่ผ่านมาระบบการเมืองและการบริหารราชการของประเทศประสบปัญหาต่าง ๆ ค่อนข้างมาก เช่น ปัญหาการคอร์รัปชัน การซื้อเสียง ความไร้เสถียรภาพทางการเมืองความขัดแย้งของชุมชนในการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติ ความเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็วของทรัพยากรธรรมชาติ การกระจายรายได้และโอกาสที่ไม่เป็นธรรม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งได้รับการกล่าวขานว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน เพราะมีกระบวนการจัดทำโดยประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและหัวใจของรัฐธรรมนูญฉบับนี้เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสำคัญ

นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันยังกำหนดหลักการของประชาธิปไตยแบบประชาชน มีส่วนร่วมไว้ในมาตรา 8 ว่า “อำนาจประชาธิปไตย เป็นของปวงชนชาวไทย” ซึ่งแตกต่างไปจากรัฐธรรมนูญที่ผ่านมานในอดีตซึ่งระบุว่า อำนาจอธิปไตย มาจากประชาชนชาวไทย ความแตกต่างในที่มาแห่งอำนาจอธิปไตยคั้งกล่าว ก่อให้เกิดผลในการปรับเปลี่ยน โครงสร้างหลักของการบริหารจัดการ ในประเทศภาพรวม 3 ประการ

1. การปรับเปลี่ยนโครงสร้างอำนาจของนิติบัญญัติ โดยการให้วุฒิสภามาจากการเลือกตั้ง เพื่อให้โอกาสกลุ่มตัวแทนต่าง ๆ นอกกระบวนการการเมืองเข้ามามีส่วนร่วมในงานนิติบัญญัติ โดยการให้สิทธิประชาชนริเริ่มเสนอร่างกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐและโดยการให้ตัวแทนประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในสภาผู้แทนราษฎร โดยให้ผู้แทนองค์กรเอกชน ด้านเด็ก สตรี คนชรา ผู้พิการหรือทุพพลภาพเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการวิสามัญพระราชบัญญัติที่มีผลกระทบต่อกลุ่มคนดังกล่าวได้

2. การปรับเปลี่ยนระบบในการกำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจและสังคมในฝ่ายบริหาร โดยการกำหนดให้มีสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ ซึ่งเป็นองค์กรอิสระ ประกอบด้วยบุคคลกลุ่มต่างๆ ที่อยู่นอกภาครัฐ ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาและให้ข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบายต่างๆ ที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

3. การปรับโครงสร้างการกระจายอำนาจ โดยการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มขึ้น โดยการรับรองความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายและการบริหารงาน โดยเฉพาะในการจัดการศึกษา การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการส่งเสริมรักษา และจัดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น และมีสิทธิเสนอถอดถอนสมาชิกผู้บริหารสภาท้องถิ่น

นอกจากนี้การเปลี่ยนจากประชาธิปไตยแบบผู้แทนมาเป็นประชาธิปไตยแบบประชาชนมีส่วนร่วมจะส่งผลปรับเปลี่ยน โครงสร้างหลักของการบริหารจัดการประเทศในภาพรวมแล้ว กระบวนทัศน์ใหม่ในประชาธิปไตยแบบประชาชนมีส่วนร่วมยังส่งผลต่อการปรับเปลี่ยน โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างรัฐกับประชาชนในประเด็นต่าง ๆ อีกด้วย ซึ่งอาจแยกพิจารณาเป็น 2 ด้านคือ

1. ด้านประชาชน รัฐธรรมนูญได้บัญญัติรับรองสิทธิของประชาชนในการมีส่วนร่วมในทุกระดับ ตั้งแต่การมีส่วนร่วมทางการเมือง การมีส่วนร่วมในการออกกฎหมาย การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

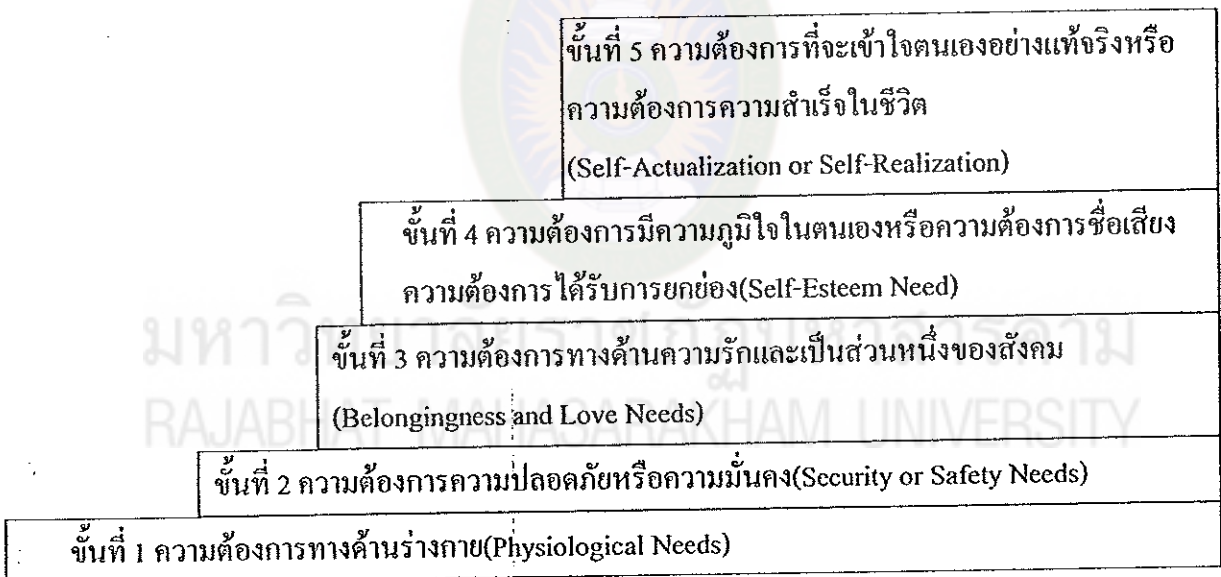
2. ด้านรัฐ รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของรัฐในการส่งเสริมและการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านต่าง ๆ รวมทั้งหน้าที่ของรัฐที่จะต้องเสริมสร้างและพัฒนาความเข้มแข็งของภาคประชาสังคม

จะเห็นได้ว่าจากการมีส่วนร่วมของประชาชนนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญของการปกครองโดยระบอบประชาธิปไตย ที่สามารถลดช่องว่างระหว่างผู้บริหารประเทศกับประชาชนเจ้าของประเทศให้มีความเข้าใจร่วมกันในการดำเนินนโยบายต่าง ๆ ของชาติ เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของประชาชนและยังเป็นการเสริมสร้างระบอบประชาธิปไตยให้ยั่งยืนแม้ว่าในประเทศจะมีการกฎหมายรัฐธรรมนูญบัญญัติถึงช่องทางในการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างกว้างขวาง แต่ในทางปฏิบัติการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนก็ยังถูกกีดกันจากภาครัฐที่ยังไม่สามารถปรับเปลี่ยนเจตคติ และการหวงแหนอำนาจ ทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในปัจจุบันยังอยู่ในระดับที่อ่อนแอ

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

1. ทฤษฎีเกี่ยวกับการจูงใจของมาสโลว์(Maslow)

มาสโลว์(Maslow.1970 : 153-154 ; อ้างถึงใน พยุงศักดิ์ นามวรรณ. 2537 : 53-54) ได้ให้แนวคิดที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง คือ ทฤษฎีทั่วไปเกี่ยวกับการจูงใจของมนุษย์ของมาสโลว์(Maslow's General Theory of Human Motivation) เป็นทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการของมนุษย์โดยตั้งสมมติฐานว่า มนุษย์มีความต้องการอยู่เสมอไม่มีสิ้นสุด เมื่อความต้องการได้รับการตอบสนองหรือพึงพอใจอย่างหนึ่งอย่างใดแล้วความต้องการสิ่งอื่น ๆ ก็จะเกิดขึ้นมาอีก ความต้องการของมนุษย์อาจจะซ้ำซ้อนความต้องการอย่างหนึ่งอาจจะยังไม่ทั้งหมดไป ความต้องการอีกอย่างหนึ่งก็อาจเกิดขึ้นได้ความต้องการของมนุษย์มีลักษณะเป็นลำดับขั้นจากต่ำสุดไปหาสูงสุด ซึ่งแบ่งเป็น 5 ชั้น ดังนั้นแสดงในแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 ลำดับความต้องการของมนุษย์ ตามแนวคิดของ Maslow

ที่มา : (พยุงศักดิ์ นามวรรณ. 2537 : 53-54)

ส่วนรายละเอียดของความต้องการของมนุษย์ทั้ง 5 ชั้น ของมาสโลว์มีดังต่อไปนี้

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย(Physiological Needs) เป็นความต้องการเบื้องต้นเพื่อความอยู่รอด เช่น ความต้องการในเรื่องอาหาร น้ำ ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ชาร์กษาโรค ความต้องการพักผ่อนและความต้องการทางเพศ เป็นต้น ความต้องการทางด้านร่างกายจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนก็ต่อเมื่อความต้องการทางด้านร่างกายยังไม่ได้รับการตอบสนองเลย

2. ความต้องการความปลอดภัยหรือความมั่นคง(Security or Safety Needs)ถ้าหากความต้องการทางด้านร่างกายได้รับการตอบสนองตามสมควรแล้วมนุษย์ก็จะมีความต้องการในขั้นต่อไปที่สูงขึ้น คือ ความต้องการทางด้านความปลอดภัยหรือความมั่นคงต่าง ๆ ความต้องการทางด้านความปลอดภัยเป็นเรื่องเกี่ยวกับการป้องกันเพื่อให้เกิดความปลอดภัยจากอันตรายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับร่างกาย ความสูญเสียทางด้านเศรษฐกิจส่วนความมั่นคงนั้น หมายถึง ความต้องการความมั่นคงในการดำรงชีพ เช่น ความมั่นคงในหน้าที่การงาน สถานภาพทางสังคม

3. ความต้องการทางด้านความรักและเป็นส่วนหนึ่งของสังคม(Belongingness and Love Needs) ภายหลังจากที่คนได้รับการสนองในสองขั้นดังกล่าวแล้ว ก็จะมีความต้องการที่สูงขึ้น คือ ความต้องการทางด้านสังคมจะเริ่มเป็นสิ่งจูงใจที่สำคัญต่อพฤติกรรมของคน ความต้องการทางด้านนี้เป็นการต้องการเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันและการได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่นและมีความรู้สึกว่าคุณเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มทางสังคมอยู่เสมอ

4. ความต้องการมีความภูมิใจในตนเองหรือความต้องการชื่อเสียง ความต้องการได้รับการยกย่อง(Self-Esteem Needs) ความต้องการขั้นต่อมาจะเป็นความต้องการที่ประกอบด้วยสิ่งต่าง ๆ ดังนี้ คือ ความมั่นใจในตนเองเรื่องความสามารถ ความรู้ และความสำคัญในตัวของตนเอง รวมตลอดทั้งความต้องการที่มีฐานะเด่นเป็นที่ยอมรับของคนอื่น หรืออยากที่จะให้บุคคลอื่นยกย่องสรรเสริญในความสำเร็จในหน้าที่การงาน การดำรงตำแหน่งที่สำคัญในองค์กร

5. ความต้องการที่จะเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง(Self-Actualization or Self-Realization) ถ้าดับขั้นตอนความต้องการที่สูงสุดของมนุษย์ก็คือ ความต้องการที่อยากจะได้รับผลสำเร็จในชีวิตตามนิมิตหรือความคาดหวัง ทะเยอทะยาน ใฝ่ฝันภายหลังจากที่มนุษย์ได้รับการตอบสนองความต้องการทั้ง 4 ขั้นอย่างครบถ้วน แล้วความต้องการในขั้นนี้จะเกิดขึ้นและมักจะเป็นความต้องการที่เป็นอิสระ เฉพาะแต่ละคนซึ่งต่างก็มีความนิมิต ใฝ่ฝันอยากที่จะประสบความสำเร็จในสิ่งที่ตนคาดฝันไว้สูงส่งในทัศนะของตน

มาสโลว์ ได้ตั้งสมมติฐานของความต้องการของมนุษย์ไว้ว่า ความต้องการของมนุษย์ทั้ง 5 ขั้น มีความสำคัญไม่เท่ากัน และมนุษย์จะมีความต้องการอยู่เสมอ ไม่มีที่สิ้นสุดขณะที่ความต้องการใดได้รับการตอบสนองแล้วความต้องการอย่างอื่นจะเข้ามาแทนที่ ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้วจะไม่เป็นสิ่งจูงใจต่อไป ส่วนความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองก็จะเป็นสิ่งจูงใจ และนอกจากนี้ลักษณะความต้องการมนุษย์ในแต่ละขั้นตอนจะมีลักษณะที่เกี่ยวกันอยู่ตลอดเวลา กล่าวคือ เมื่อความต้องการในขั้นตอนใดคนหนึ่งได้รับการตอบสนองตามความต้องการในขั้นต่อไปจะเข้ามาแทนที่ไปเรื่อยๆ โดยไม่จำเป็นว่าขั้นตอนที่ได้รับการตอบสนองแล้วนั้นจะต้องได้รับการตอบสนองจนถึงที่สุด

จากฤษฎีดังกล่าว สรุปได้ว่าความต้องการของบุคคลมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับการมีส่วนร่วมและความต้องการที่ได้รับการตอบสนอง เมื่อความต้องการในระดับขั้นตอนได้รับการตอบสนองแล้วบุคคลยังต้องการการตอบสนองในระดับขั้นสูงขึ้นไปอยู่ตลอดเวลา

2. ทฤษฎีความคาดหวังของ วรูม(Vroom's Expectancy Theory)

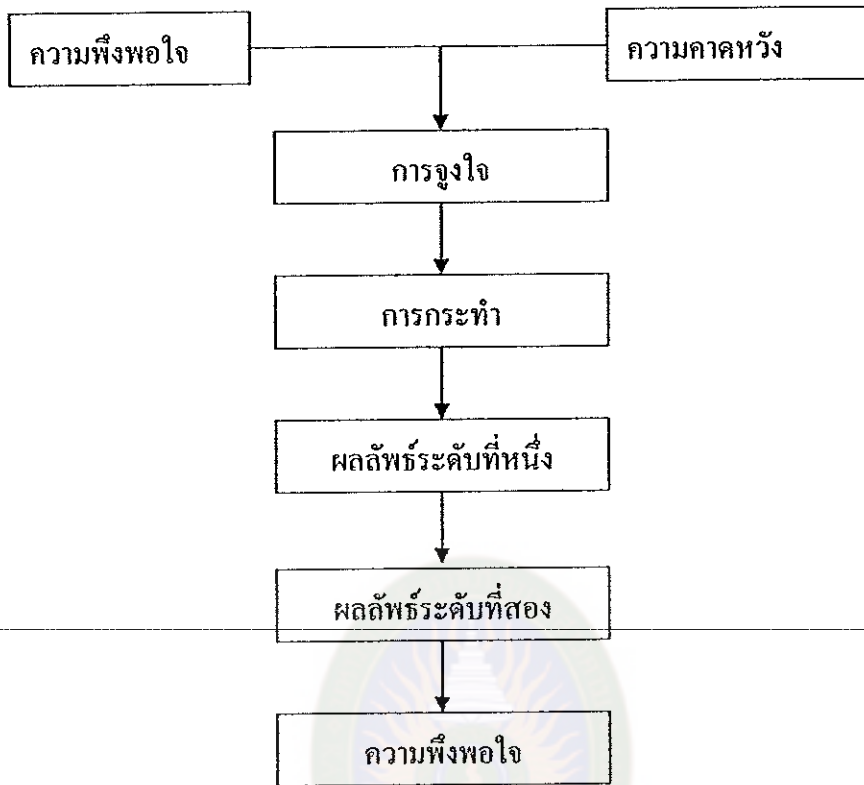
วรูม (Vic H.Vroom) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการจูงใจในแง่ของความคาดหวังในทฤษฎีความคาดหวัง(Expectancy Theory) ว่าการจูงใจเป็นผลของความมากน้อยที่บุคคลมีต่อความต้องการต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และการคาดคะเนของบุคคลนั้นต่อความน่าจะเป็นของการกระทำที่จะนำไปสู่สิ่งนั้น ดังนั้น รูปแบบของการจูงใจตามทฤษฎีนี้จึงประกอบไปด้วยความพึงพอใจ(Valance) ความคาดหวัง (Expectancy) ซึ่งจะเป็นตัวที่ทำให้เกิดการจูงใจและผลลัพธ์(Outcomes) (วารสาร บัณฑิตปริทัศน์, 2547 : 20)

ความพึงพอใจ(Valance) หมายถึง ความรุนแรงของความปรารถนาของบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความพอใจนี้จะแสดงออกถึงความมากน้อยของความปรารถนาของบุคคลที่มีต่อเป้าหมาย โดยที่ความพอใจจะเกิดขึ้นภายในตัวของบุคคลแต่ละคน ซึ่งถูกกำหนดด้วยประสบการณ์ ดังนั้นความพอใจของบุคคลจึงมีความแตกต่างกัน

ความคาดหวัง (Expectancy) หมายถึง ความเชื่ออย่างแรงกล้าว่าการกระทำที่แสดงออกมานั้นจะทำให้ได้รับผลลัพธ์เป็นพิเศษ ความคาดหวังนี้แสดงให้เห็นถึงการคาดคะเนของผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับความน่าจะเป็นของการกระทำที่บรรลุผลลัพธ์อย่างหนึ่งจำสามารถนำไปสู่ผลลัพธ์อีกอย่างหนึ่งได้

ผลลัพธ์ (Outcomes) เป็นผลที่เกิดจากการกระทำได้รับการกระตุ้นและจูงใจผลลัพธ์ มี 2 ระดับ ผลลัพธ์ระดับที่หนึ่ง(Primacy Outcomes) เป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากผลการปฏิบัติงาน และผลลัพธ์ระดับที่สอง (Primary Outcomes) เป็นผลลัพธ์ที่เกี่ยวกับผลลัพธ์ ระดับหนึ่ง กล่าวคือ เป็นผลลัพธ์ที่ได้รับตามหลังจากที่ได้รับผลผลลัพธ์ระดับที่หนึ่งแล้ว

เดวิส(Davis) การใช้ทฤษฎีความคาดหวังในการจูงใจบุคลากรในหน่วยงานให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน จะมีกระบวนการดังปรากฏในแผนภูมิที่ 2 ดังต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 2 ทฤษฎีความคาดหวังกับการสร้างความพึงพอใจ

ที่มา : (วราภรณ์ บุตรพรหม. 2547 : 21)

ดังนั้น ถ้าผู้บริหารจะใช้ทฤษฎีนี้ในการจูงใจบุคลากรในหน่วยงานให้เกิดความต้องการในการมีส่วนร่วมในการทำงาน ผู้บริหารจะต้องสร้างความเข้าใจกระบวนการจูงใจดังกล่าว และต้องกระทำในสองสิ่งต่อไปนี้ คือ การเพิ่มคุณค่าของผลลัพธ์ในทางบวกโดยเพิ่มผลตอบแทนและการทำงานกับผลลัพธ์ที่มีความเกี่ยวเนื่องกันให้มากที่สุด จึงสามารถทำให้การจูงใจเพื่อสร้างความต้องการในการมีส่วนร่วมในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ

จากทฤษฎีดังกล่าวสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของบุคคลในการกระทำมีผลเกี่ยวเนื่องในความคาดหวังที่จะเกิดขึ้น โดยมีกระบวนการจูงใจให้มีการกระทำอย่างต่อเนื่อง เพื่อผลลัพธ์ที่มีความพึงพอใจมากที่สุด

3. ทฤษฎีการจูงใจของเฮิร์ซเบิร์ก(Frederick Herzberg)

ทฤษฎีการจูงใจ- ปัจจัยค้ำจุน หรือทฤษฎีองค์ประกอบคู่ของเฮิร์ซเบิร์ก(The Motivation Hygiene Theory or Two Factors Theory)

เฮิร์ซเบิร์ก(Herzberg, 1959 : 71-79 ; อ้างถึงใน วราภรณ์ บุตรพรหม. 2547 : 22-24) ได้เสนอ รายงานผลการวิจัยเรื่อง “ การจูงใจในการทำงาน”(The Motivation of Work) ออกมาเผยแพร่ในปี ค.ศ. 1959 เพื่อเสนอทฤษฎีจูงใจ คำจูน(The Motivation Hygiene Theory) หรือบางที่เรียกว่า ทฤษฎีองค์ประกอบคู่ (Dual Factor Theory) มูลเหตุที่ทำให้เฮิร์ซเบิร์กและคณะทำการวิจัย และเสนอทฤษฎีดังกล่าวขึ้นมาเพื่อจะตอบคำถามที่ว่า “ผู้ปฏิบัติงานต้องการอะไรจากเขา”และเพื่อพิสูจน์สมมติฐานหลักที่ว่าองค์ประกอบที่นำไปสู่ทัศนคติในทางบวก และองค์ประกอบที่นำไปสู่ทัศนคติทางลบในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน ซึ่งค้านกับสมมติฐานเดิมที่ว่าองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติในทางบวกในการปฏิบัติงานและมีอิทธิพลต่อทัศนคติทางลบด้วย โดยพวกเขาได้ทำการสัมภาษณ์วิศวกรและนักบัญชีจำนวนประมาณ 200 คน จาก 9 แห่งในเมืองพิตสเบิร์ก(Pittsburg) โดยได้ถามเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่วิศวกรและนักบัญชีซึ่งมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานเรียกว่ามีอะไรบ้าง ทำให้การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานมากขึ้นหรือลดลง และได้ถามโดยให้ผู้ตอบย้อนนึกไปถึงเวลาที่มีความรู้สึกที่ดีและไม่ดีต่อการปฏิบัติงาน ทั้งนี้เพื่อหาเหตุผลที่ว่าทำไมผู้ตอบจึงมีความรู้สึกเช่นนั้น นอกจากนี้ ยังได้ถามเกี่ยวกับความรู้สึกของการมีส่วนร่วมในการทำงานว่ามีผลในการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความเป็นอยู่หรือไม่ จากการวิเคราะห์ผลที่ได้ปรากฏว่ามีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกที่ดีและไม่ดีของผู้สัมภาษณ์ ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ ปัจจัยจูงใจ (Motivation Factor) และปัจจัยคำจูน (Hygiene) ปัจจัยจูงใจเป็นปัจจัยที่นำไปสู่ทัศนคติทางบวก เพราะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ซึ่งมีลักษณะสัมพันธ์กับเรื่องของงาน โดยตรง นั่นคือ ความต้องการที่จะได้รับความสำเร็จตามความนึกคิดของตน(Self-Actualization or Self-Realization) คือเป้าหมายสูงสุดของมนุษย์ ซึ่งกล่าวตรงกันหลายทฤษฎี

1. ปัจจัยจูงใจหรือปัจจัยกระตุ้น(Motivation Factor) หมายถึง ตัวที่ทำให้เกิดความพอใจ (Satisfiers) มีความสัมพันธ์โดยตรงกับแรงจูงใจภายในที่เกิดจากงานที่ทำ ได้แก่

1.1 ความสำเร็จในการทำงานของบุคคล(Working Achievement) ความรู้สึกพอใจและปลื้มปิติในผลสำเร็จของงานเมื่อเขาได้ทำงานหรือแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้เป็นผลสำเร็จ ปัจจัยนี้เน้นว่ามีความสำคัญมากที่สุด

1.2 การยอมรับนับถือ(Recognition) หมายถึง การได้รับ การยกย่องชมเชย ยอมรับนับถือ หรือได้รับการแสดงความยินดีจากผู้บังคับบัญชาผู้ร่วมงานหรือบุคคลอื่นๆ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ ปัจจัยนี้มักจะเกิดขึ้นควบคู่กับความสำเร็จของงาน

1.3 ลักษณะของงาน(Work itself) หมายถึง ลักษณะงานที่สนใจและท้าทายความสามารถ งานที่ต้องใช้ความคิด ประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ๆ แบบใหม่ทำให้เขาเกิดความพึงพอใจ

1.4 ความรับผิดชอบ(Responsibility) หมายถึง การที่ผู้บังคับบัญชาให้ โอกาสแก่ผู้ทำงาน ได้รับผิดชอบต่อการทำงานของตนอย่างเต็มที่ ไม่จำเป็นต้องตรวจตราหรือควบคุมมากเกินไป

1.5 ความก้าวหน้า (Working Advancement) หมายถึง การได้รับเลื่อนเงินเดือนหรือตำแหน่งให้สูงขึ้น รวมถึงโอกาสที่จะได้เพิ่มพูนความรู้ ความสามารถในการทำงานเพื่อความเจริญก้าวหน้าในการทำงานด้วย

2. ปัจจัยค้ำจุน (Hygiene Factor) ปัจจัยนี้เป็นตัวทำให้ไม่พอใจ (Dissatisfies) มีความสัมพันธ์โดยตรงกับสิ่งแวดล้อมภายนอก เป็นแรงจูงใจภายนอกที่เกิดจากภาวะการณ์ทำงาน ได้แก่

2.1 เงินเดือน (Salary) เงินเดือนและการเลื่อนขั้นเงินเดือนในหน่วยงานนั้นเป็นที่พอใจของบุคลากรในการทำงาน

2.2 โอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต (Possibility of Growth) หมายถึง สถานการณ์ที่บุคคลได้รับความก้าวหน้าในทักษะ (Skill) วิชาชีพ

2.3 ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน (Relationship with Supervisor and Peers) หมายถึง การติดต่อไม่ว่าจะเป็นกิริยา หรือวาจาที่แสดงถึงความสัมพันธ์อันดีต่อกัน มีความเข้าใจกัน และกันอย่างดี

2.4 สถานะของอาชีพ (Job Status) หมายถึง อาชีพนั้นที่ยอมรับนับถือของสังคมมีเกียรติ และศักดิ์ศรี

2.5 นโยบายและการบริหารงาน (Policy and Administration) หมายถึง การจัดการและการบริหารงานขององค์การการติดต่อสื่อสารภายในองค์การ

2.6 สภาพการทำงาน (Work Condition) ได้แก่ สภาพทางกายภาพของงาน เช่น แสง เสียง อากาศ ชั่วโมงการทำงาน รวมทั้งลักษณะสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ เช่น อุปกรณ์หรือเครื่องมือต่าง ๆ

2.7 ความเป็นอยู่ส่วนตัว (Personal Life) หมายถึง ความรู้สึกที่ดีหรือไม่ดี อันเป็นผลที่ได้รับจากงานในหน้าที่ เช่น การที่บุคคลถูกย้ายไปทำงานในที่แห่งใหม่ ซึ่งห่างไกลจากครอบครัว ทำให้มีความสุขและไม่พอใจกับการทำงานในที่แห่งใหม่

2.8 ความมั่นคงในงาน (Security) หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อความมั่นคงในการทำงาน ความยั่งยืนของอาชีพหรือความมั่นคงขององค์การ

2.9 วิธีการปกครองบังคับบัญชา (Supervision Technique) หมายถึง ความสามารถของผู้บังคับบัญชาในการดำเนินงานหรือความยุติธรรมในการบริหาร

ปัจจัยค้ำจุน ไม่ใช่เป็นสิ่งจูงใจที่จะทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น แต่จะเป็นข้อกำหนดเบื้องต้นเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความไม่พอใจงานที่ทำอยู่ การค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาของ เฮิร์ชเบอร์ก คือ ปัจจัยค้ำจุนนั้นจะมีผลกระทบต่อความไม่พอใจในงานที่ทำส่วนปัจจัยจูงใจให้คนเกิดความพอใจในงานที่ทำเท่านั้น ดังนั้น ข้อสมมติฐานที่สำคัญของเฮิร์ชเบอร์ก ก็คือ ความพอใจในงานที่จะเป็นสิ่งที่จูงใจในการปฏิบัติงาน

จากทฤษฎีดังกล่าว สรุปได้ว่าองค์ประกอบที่ทำให้บุคคลเกิดความต้องการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน โดยมีปัจจัยจูงใจในการประสบความสำเร็จ การยอมรับนับถือ ลักษณะของงาน ความรับผิดชอบ

และความก้าวหน้าของงานที่ทำ ซึ่งเป็นแรงจูงใจของแต่ละบุคคลในการปฏิบัติงานให้ดีที่สุด แล้วยังมีปัจจัย
 คำจูงเป็นแรงจูงใจภายนอกที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมในการปฏิบัติงานเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานไม่พอใจ
 ในการปฏิบัติงาน ได้แก่ เงินเดือน โอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต ความสัมพันธ์กับ
 ผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน สถานะของอาชีพ นโยบายและการบริหาร สภาพของการทำงาน ความ
 เป็นอยู่ส่วนตัว ความมั่นคงในการทำงาน และวิธีการปกครองบังคับบัญชาในการทำงาน

4. ทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

ฮัลล์ และลินเซย์(Hall and Linzey.1966) ได้กล่าวถึงทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของ แฮร์ริ
 สแต็ค ซัลลิวาน(Harry Stack Sullivan's Theory of Interpersonal Relationships)ไว้ดังนี้ (ผ่องพรรณ
 เกิดพิทักษ์. 2530 : 14)

1. แนวคิดเกี่ยวกับบุคลิกภาพของซัลลิวาน โดยซัลลิวานเห็นว่าตลอดเวลาที่มนุษย์ดำรงชีวิต
 จำเป็นต้องมีสัมพันธภาพซึ่งกันและกันกับสิ่งแวดล้อมซึ่งสิ่งแวดล้อมนี้จะรวมทั้งบุคคลนั้น ส่วนหนึ่งเกิด
 จากการที่บุคคลอื่นมองเขาและเข้าใจเขามนุษย์มีความปรารถนาพื้นฐาน 2 ประการคือ ความพึงพอใจ
 (Satisfactory) และความมั่นคง(Security) ซึ่งมีพื้นฐาน 2 ประการนี้ทำให้บุคคลเกิดสัมพันธภาพซึ่งกันและ
 กัน

2. พัฒนาการของบุคลิกภาพตามทัศนะของซัลลิวาน เขากล่าวว่าการพัฒนาการในแต่ละ
 ขั้นตอนของชีวิตขึ้นอยู่กับโอกาสสนองตอบความต้องการอย่างเหมาะสมย่อมพัฒนาบุคลิกภาพที่พึง
 ประสงค์ แต่ในทางตรงกันข้ามหากในแต่ละขั้นตอนของชีวิตมนุษย์ขาดสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่นย่อม
 พัฒนาบุคลิกภาพที่ไม่เหมาะสม

โตกา ชูพิกุลชัย และอรทัย ชื่นมณูย์(2518 : 11) อธิบายว่า พฤติกรรมที่แสดงความสัมพันธ์
 ระหว่างมนุษย์จะเกิดขึ้นโดยอาศัยการกระตุ้นของความต้องการต่าง ๆ ของผู้ที่มีส่วนสัมพันธ์กับเขา
 และความสัมพันธ์แต่ละอย่างต่างพยายามที่จะบรรลุความมุ่งหมาย ในการแสดงพฤติกรรมที่แน่นอนและ
 มั่นคงในขณะที่การกระทำในแต่ละเรื่องมีแนวโน้มที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์

นั่นคือ พฤติกรรมทุกพฤติกรรมของมนุษย์เกิดขึ้นอย่างมีสาเหตุ คือ เพื่อสนองตอบความต้องการ
 ของแต่ละคน ความต้องการที่สำคัญ คือ "...ความต้องการทางกายหรือทางสรีระมีผลต่อพฤติกรรมของ
 มนุษย์มาก เพราะเป็นความต้องการที่เกี่ยวข้องกับความอยู่รอดของชีวิตและการดำรงไว้ซึ่งเผ่าพันธุ์..."
 (โตกา ชูพิกุลชัย และอรทัย ชื่นมณูย์. 2518 : 16)

แต่เชื่อว่าเมื่อมนุษย์ได้รับการตอบสนองความต้องการทางสรีระจนเพียงพอแล้วเขาจะพอใจแต่นั้น
 มนุษย์ยังคงมีความต้องการใหม่ๆเพิ่มขึ้นอีกอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ดังที่ แมคเกรเกอร์(Mcgregor) กล่าวว่า
 "มนุษย์เป็นสัตว์ที่มีความต้องการ ในขณะที่เขาได้รับการตอบสนองในสิ่งหนึ่งสิ่งใดเรียบร้อยแล้ว ก็จะมี
 ตัวกระตุ้นอื่นซึ่งทำให้เกิดความต้องการขึ้นอีกสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้น จะไม่มีวันสิ้นสุดแต่จะมีขึ้นตั้งแต่เกิด
 จนถึงวันตาย" (เสรี อุทิศ. 2542 : 22)

จากทฤษฎีดังกล่าว สรุปได้ว่าจุดเริ่มต้นของการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล คือ การสนใจและเข้าใจผู้อื่น สิ่งแรกที่จะสร้างความดึงดูด ความสนใจและความเป็นมิตร คือ หน้าตาอิ้มแย้มแจ่มใส คำพูดที่จริงใจ การมีน้ำใจ การให้ความสำคัญกับบุคคลอื่น การให้โดยไม่หวังผลตอบแทน ซึ่งการสร้างสัมพันธภาพนี้ต้องอาศัยความรู้และสิดปะเพื่อก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน โดยมนุษย์มีความต้องการติดต่อสื่อสารและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การมีความสัมพันธ์กับคนอื่น มีความต้องการทางคำนำร่างกาย อารมณ์และสังคม ถ้าความต้องการไม่ได้รับการตอบสนองก็จะเกิดความขัดแย้ง แต่ถ้าได้รับการตอบสนองก็จะเกิดการมีส่วนร่วมและมีการสร้างสัมพันธภาพในที่สุด

กิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง

1. ลักษณะของกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง

นักวิชาการได้กล่าวถึงลักษณะของกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนี้

บุญเรือง บุรภัคคี(2529 : 56 ; อ้างถึงใน ไชยพร ตันจักษ์จิตานนท์. 2536 : 27) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นปรากฏการณ์ของกิจกรรมทางการเมืองหลายอย่างรวมกัน ลักษณะของกิจกรรมหรือรูปแบบต่าง ๆ ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในแต่ละสังคมอาจเน้นหรือให้ความสำคัญแตกต่างกันไปในแต่ละระบบทางการเมือง โดยทั่วไปแล้วลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองสามารถแบ่งออกไปเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยสมัครใจ กล่าวคือ ประชาชนมีส่วนร่วมโดยมีความต้องการอย่างแท้จริง ทั้งนี้เพราะเห็นว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมจะนั่นจึงเป็นหน้าที่ของตนที่จะต้องไปมีส่วนร่วมในการกำหนดความเป็นไปของสังคมของตนเอง

2. การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยเกิดจากการปลุกกระดมจากนักการเมือง หรือบุคคลอื่นในสังคม ทั้งนี้รวมถึงประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วม เนื่องมาจากถูกบุคคลอื่นๆ ร้องขอ ชักจูง ชูเชิญ ให้คำตอบแทนหรือใช้วิธีการอื่นๆด้วย

วูดเวิร์คและโรเปอร์(Woodward and Roper. 1968 : 424 ; อ้างถึงใน ไชยพร ตันจักษ์จิตานนท์. 2536 : 28) ได้จำแนกกิจกรรมทางการเมืองที่มีอิทธิพลต่อสมาชิกสภานิติบัญญัติและเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลออกเป็นประเภทต่าง ๆ คือ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การเป็นสมาชิกของกลุ่มอิทธิพล การติดต่อกับสมาชิกสภานิติบัญญัติ การเข้าร่วมกิจกรรมของพรรคการเมืองและการสนทนาทางการเมือง

คัมมิงส์ และ ไวส์(Cummings and Wise. 1971 : 13-17 ; อ้างถึงใน ไชยพร ตันจักษ์จิตานนท์. 2536 : 28) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า ประชาชนสามารถกระทำได้ในลักษณะสำคัญ 5 ประการ คือ

1.การเลือกตั้ง(Election) หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองได้โดยการสมัครรับเลือกตั้งและการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง (Vote) เท่ากับเป็นการแสดงถึงสิทธิของประชาชนที่จะ

มีโอกาสในการตัดสินใจ หรือเลือกตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่แทนคนทางการเมือง ตลอดจนโอกาสที่ตนเองเสนอตัวเข้าไปทำหน้าที่ทางการเมืองเสียเอง

2. การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง(Political Party) เป็นวิธีการที่จะทำให้ประชาชนผู้เป็นสมาชิกพรรคการเมือง ได้มีสิทธิมีเสียงอันสำคัญที่จะกำหนดนโยบายทางการเมืองร่วมกัน ตลอดจนดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายด้วยการควบคุมและตัดสินใจแก้ปัญหาาร่วมกันมิใช่การเมืองเป็นเรื่องของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

3. การแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ(Public Opinion) การแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะนี้ เป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นความต้องการ การวิพากษ์วิจารณ์ต่าง ๆ ทางการเมือง อาจจะกระทำได้โดยวิธีการพูด การเขียน โดยผ่านสื่อมวลชนต่าง ๆ หรือการพูดต่อสาธารณะก็ตาม ดังนั้น จึงเป็นวิธีการที่ประชาชนจะได้มีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองได้เป็นอย่างดี

4. การรวมกลุ่มผลประโยชน์(Interest Group) การรวมกลุ่มผลประโยชน์เป็นสิ่งสำคัญต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองมาก เพราะกลุ่มผลประโยชน์นี้จะเกิดขึ้นจากการที่บุคคลหรือคนที่มีอาชีพ หรือผลประโยชน์ร่วมกันมารวมตัวกันกำหนดนโยบายและรักษาผลประโยชน์ของตนในรูปแบบต่าง ๆ เช่นการเสนอความคิดเห็น การติดต่อขอร้องต่อรัฐบาลให้ดำเนินการ ตลอดจนคัดค้านหรือแสดงการต่อรองในประเด็นสาธารณะ (Public Issue) ต่าง ๆ

5. การแสดงออกด้วยการกระทำ(Direct Action) การแสดงออกด้วยการกระทำด้วยการกระทำนี้เท่ากับเป็นการบ่งชี้ถึงความต้องการอย่างหนึ่งอย่างใดของประชาชนที่มีต่อประเด็นสาธารณะหรือประเด็นทางการเมือง(Political Issue) อาจจะเป็นการคัดค้าน หรือสนับสนุนการกระทำของรัฐบาลเรื่องหนึ่งเรื่องใดก็ได้และการกระทำนั้นๆ ก็อาจทำได้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเดินขบวน (Demonstration) การนั่งประท้วง (Sit-ins) และการเดิน(Marching) เป็นต้น

ไน และ เวอร์บา(Nie and Verba. 1975 : 9-12) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมการเมืองที่กว้างและชัดเจนขึ้น และได้แบ่งกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ 4 รูปแบบ คือ

1. การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นอยู่สม่ำเสมอในระบอบประชาธิปไตย และมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้นำมาก เนื่องจากเป็นสิ่งแสดงถึงความนิยมสนับสนุนของประชาชนหรือเป็นแรงกดดันเพื่อให้ผู้นำต้องปรับนโยบายของตนเพื่อให้ได้รับการสนับสนุนต่อไป อย่างไรก็ตามการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งต้องการริเริ่มหรือแรงจูงใจเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

2. การรณรงค์หาเสียง เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญเท่ากับการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เนื่องจากทำให้ประชาชนสามารถเพิ่มอิทธิพลต่อผู้นำได้โดยการกำหนดคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครคนใดคนหนึ่งไว้ก่อน ซึ่งอาจนำไปสู่ความขัดแย้งกันได้ อย่างไรก็ตามกิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่ยากและต้องการความคิดริเริ่มมาก่อนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง นอกจากนี้ ยังเป็นวิธีที่สามารถสื่อข่าวสารหรือบ่งบอกเกี่ยวกับความชื่นชอบของประชาชนได้มากกว่า เพราะประชาชนที่ร่วมรณรงค์หาเสียงจะสามารถมี

ความสัมพันธ์ติดต่อกับผู้สมัครรับเลือกตั้งได้อย่างใกล้ชิดมากขึ้น กิจกรรมการรณรงค์หาเสียงนี้ ได้แก่ การชักชวนให้ผู้อื่น ไปลงคะแนนเสียง การทำงานอย่างแข็งขันเพื่อพรรคการเมือง การร่วมประชุมทางการเมือง การบริจาคเงินให้พรรคการเมืองและการเป็นสมาชิกชุมชนทางการเมือง

3. การติดต่อกับขั้นต้นของประชาชน เป็นการติดต่อเผชิญหน้าของบุคคลที่มีต่อรัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐ โคล่าพึ่งตนเอง และเป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับระยะเวลา เป้าหมาย และเนื้อหาสาระในการเข้ามีส่วนร่วมของบุคคลได้เอง จึงสามารถคาดหวังในผลประโยชน์ได้มาก แต่ในด้านอิทธิพลที่มีต่อรัฐบาลนั้นมีเพียงเล็กน้อย เนื่องจากการกระทำของชนจำนวนน้อย กิจกรรมดังกล่าวมักไม่มีความขัดแย้งโดยตรงกับบุคคลอื่น ๆ และต้องการความคิดริเริ่มค่อนข้างมาก กิจกรรมในรูปแบบนี้ ได้แก่ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นเกี่ยวกับปัญหาเฉพาะหรือปัญหาส่วนรวมเพื่อร้องเรียนให้มีการแก้ไขปรับปรุงจากรัฐ

4. การร่วมกันในกิจกรรมบางอย่างขององค์การหรือกลุ่มเกี่ยวกับปัญหาทางการเมืองและสังคมเป็นกิจกรรมที่บุคคลกระทำร่วมกับผู้อื่น ซึ่งการกระทำร่วมในกิจกรรมภายในขององค์การที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้ การกระทำดังกล่าวอาจเกิดขึ้นในเวลาใดและจะเกี่ยวกับปัญหาใดของกลุ่มก็ได้ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบอิทธิพลต่อรัฐบาลมาก เนื่องจากมีคนจำนวนมากเข้าร่วมและอาจมีความขัดแย้งระหว่างกลุ่มได้ อย่างไรก็ตาม กิจกรรมที่ร่วมมือกันนี้ต้องการความคิดริเริ่มบ้าง

มิลเบรท และ โกเอล (Milbrath and Goel, 1977: 12-19) ได้ศึกษาผลงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองและได้จัดแยกกิจกรรมหรือรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ 6 แบบด้วยกันคือ

1. การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง (Voting) เป็นรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สามารถแยกจากกิจกรรมที่เกี่ยวกับการรณรงค์หาเสียงกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นการแสดงออกของประชาชนถึงความจงรักภักดีต่อระบบการเมืองมากกว่าเป็นการกระทำตามความต้องการของตน กล่าวคือ บุคคลที่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจะกระทำไปโดยความสำนึกในหน้าที่ของพลเมืองคิมากกว่าที่จะเชื่อว่าการลงคะแนนเสียงของตนจะมีผลสำคัญทางการเมืองในทางกลับกัน ผู้ที่มีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างกระตือรือร้นในรูปแบบกิจกรรมทางการเมืองอื่น ๆ ก็อาจไม่ไปลงคะแนนก็ได้

2. การเป็นเจ้าหน้าที่พรรคการเมืองและผู้รณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง (Party and Campaign Workers) หมายถึงการเข้าร่วมในพรรคการเมืองทั้งในช่วงระหว่างการเลือกตั้งและในการรณรงค์หาเสียง การบริจาคเงินช่วยเหลือแก่พรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง การชักชวนประชาชน ไปลงทะเบียนเพื่อสิทธิในการลงคะแนนเสียง การเข้าร่วมและสนับสนุนพรรคการเมือง การพยายามชักชวนประชาชนให้ลงคะแนนเสียงแก่พรรคการเมืองหรือผู้สมัครที่ตนชอบ การมีส่วนร่วมทางการเมืองดังกล่าวนี้ เป็นแบบแผนของความสัมพันธ์ขั้นต้นระหว่างปัจเจกชนกับรัฐ มิลเบรท พบว่าผู้ที่เข้าร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้มีน้อยมาก ในสหรัฐอเมริกา มีเพียงร้อยละ 15 เท่านั้น เนื่องจากการเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวต้องมีความตื่นตัวและสนใจอย่างแท้จริง จัดเป็นพวกที่ขึ้นเวทีต่อสู้ทางการเมือง (Gladiators) ในขณะที่คนส่วนมาก

มักจะมิมบทบาท เป็นเพียงผู้เฝ้าดู(Spectators) คอยตัดสินว่าใครจะเป็นผู้ชนะด้วยการลงคะแนนให้คนที่ตนชื่นชอบ

3. การเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน(Community Activists) เป็นการก่อตั้งกลุ่ม เพื่อแก้ปัญหาของสังคม หรือร่วมมือกับกลุ่มต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้ว เพื่อมีบทบาทเกี่ยวกับกิจกรรมสาธารณะหรือติดต่อกับทางราชการในเรื่องปัญหาสังคม ผู้มีบทบาทในชุมชนจึงนับเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นสูงและมีระดับความผูกพันทางใจกับชุมชนสูง อย่างไรก็ตามผู้มีบทบาทในชุมชนนี้แตกต่างจากเจ้าหน้าที่พรรคและเจ้าหน้าที่รณรงค์หาเสียงในแง่ที่มีความเกี่ยวข้องในพรรคการเมือง และการช่วยรณรงค์หาเสียงน้อยกว่าเจ้าหน้าที่พรรคและเจ้าหน้าที่รณรงค์หาเสียงดังกล่าว

4. การติดต่อกับทางราชการ(Contacting Officials) เป็นกิจกรรมที่เป็นเรื่องเฉพาะเจาะจงของบุคคล ซึ่งจะมีผลโดยตรงต่อบุคคลนั้นเองเท่านั้น เช่น การติดต่อกับทางราชการในเรื่องภาษี โรงเรือน การทำถนน การติดต่อขอรับสวัสดิการทางสังคม เป็นต้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบดังกล่าวเกือบจะไม่ใช้การมีส่วนร่วมทางการเมืองตามความหมายที่แท้จริง

5. การเป็นผู้ประท้วง (Protestors) การเข้าร่วมเดินขบวนตามถนนหรือการก่อจลาจลในกรณีที่ทำเป็นเพื่อบังคับให้รัฐแก้ไขบางสิ่งบางอย่างซึ่งเกี่ยวข้องกับการเมืองให้ถูกต้อง การประท้วงอย่างแข็งขันและเป็นไปอย่างเปิดเผยต่อกรณีที่รัฐบาลกระทำในสิ่งที่ผิดศีลธรรม การให้ความสนใจใส่กับการชุมนุมประท้วง เข้าร่วมกับกลุ่มประท้วงรัฐบาล และการปฏิเสธการยอมรับกฎหมายที่ไม่ยุติธรรม

6. การเป็นผู้สื่อสารทางการเมือง(Communicators) ได้แก่ การติดตามข่าวสารทางการเมือง อยู่เสมอ การส่งข่าวสารแสดงการสนับสนุน ให้แก่ผู้นำทางการเมืองเมื่อเขาทำในสิ่งที่ดีและถูกต้อง หรือส่งคำคัดค้านไปให้เมื่อเขากระทำในสิ่งที่เลวร้าย การเข้าร่วมอภิปรายทางการเมือง การให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการเมืองแก่เพื่อนในชุมชนที่อาศัยอยู่ การให้ความสนใจกับทางราชการและการเขียนจดหมายถึงบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบดังกล่าวมักเป็นพวกที่มีการศึกษาสูง มีข้อมูลเกี่ยวกับการเมืองมาก และมีความสนใจทางการเมืองมากด้วยผู้สื่อสารทางการเมืองเหล่านี้วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลมากกว่าบรรดาเจ้าหน้าที่ของพรรคการเมืองหรือผู้รักชาติ แต่ไม่แสดงออกด้วยกิจกรรมการประท้วง

2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

รอต และวิลสัน(Roth and Wilson. 1976 : 159-160 ; อ้างถึงใน ไชยพร ตันตย์จิตานนท์. 2536 : 39) ได้เสนอว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพล(Influence) ต่อระดับการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องทางการเมืองของปัจเจกบุคคลมีอยู่ 3 ประการ คือ

1. ปัจจัยส่วนบุคคล(Personal Factors) ได้แก่ทัศนคติ(Attitudes) ความเชื่อ (Beliefs) และลักษณะบุคลิกภาพส่วนบุคคล(Personality Traits) เช่น ความรู้สึกมีสมรรถนะส่วนบุคคล(Sense Of Personal Efficacy) ทัศนคติทางการเมือง การรับรู้ในหน้าที่ของพลเมือง(Civic Duties)

2. สภาพการณ์ทางการเมือง(Political Setting) รวมทั้งการเปิดรับข่าวสารการเมืองผ่านสื่อสารมวลชน(Mass Media) หรือการติดต่อส่วนบุคคล โครงสร้างของพรรคการเมือง การจัดการของกลุ่มการเมือง เป็นต้น

3. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม(Socioeconomic Factors)

มิลเบรท และ โกล (Milbrath and Goel. 1977 : 24-132 ; อ้างถึงใน ไชยพร ดัชนีจิตานนท์. 2536 : 39) ได้เสนอกรอบวิเคราะห์ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมและปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างสมบูรณ์ โดยศึกษาสาเหตุที่คนแสดงพฤติกรรมในระดับบุคคล รูปแบบของกรอบแนวคิดของการศึกษาพฤติกรรมอาศัยพื้นฐานจากสาขาจิตวิทยา เช่น ในเรื่องของการรับรู้(Perception) ทฤษฎีของมาสโลว์(Maslow) ลักษณะบุคลิกภาพ(Personality) ความเชื่อ(Beliefs) ทักษะ(Attitudes) และกระบวนการตัดสินใจ(Decision Process) เป็นต้น ซึ่งสรุปว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีอยู่ 2 ประการ คือ

1. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม(Environmental Factors) ได้แก่ลักษณะทางสังคม(Social System) และสถานภาพทางการเมือง(Political Setting) เช่นวัฒนธรรมทางการเมือง เป็นต้น ปัจจัยดังกล่าวจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับขอบเขตปทัศสถาน และทางเลือกต่าง ๆ ในการมีส่วนร่วมทางการเมือง นอกจากนี้ยังมีสิ่งเร้าอื่น ๆ จากสภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง อาทิเช่น สื่อสารมวลชน (Mass media) การติดต่อส่วนบุคคลและการเข้าร่วมกลุ่มของบุคคล เป็นต้น

2. ปัจจัยส่วนบุคคล (Personal Factors) ได้แก่ส่วนที่เกี่ยวกับทัศนคติ (Attitudes) ความเชื่อ (Beliefs) ลักษณะบุคลิกภาพ(Personality Traits) ความรู้ (Knowledge) และสภาพส่วนบุคคล ปัจจัยส่วนบุคคลนี้ถือเป็นปัจจัยภายในที่เอื้อให้บุคคลเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับที่แตกต่างกันออกไป ในส่วนที่เกี่ยวกับทัศนคติ และความเชื่อ เช่นความสำนึกในหน้าที่พลเมือง(Sense of Civic Obligation) ซึ่งทัศนคติทางการเมือง ความรู้สึกที่มีสมรรถนะทางการเมือง(Political Efficacy Feelings) ความรู้สึกแตกแยก (Alienation) หรือไม่ไว้วางใจ(Distrust) สำหรับลักษณะบุคลิกภาพ เช่น ความเชื่อมั่นตนเอง ลักษณะความเป็นมิตร ความเด่น ความก้าวร้าว เป็นต้น ส่วนสถานภาพส่วนบุคคล เช่น สภาพเศรษฐกิจและสังคมของบุคคลนั้น มีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ 3 ประการคือ องค์ประกอบทางด้านแรงจูงใจ ด้านทรัพยากรและโอกาส ซึ่งหมายถึงการมีเวลาและความพร้อมที่จะเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง

กลอสแมคกี้(Closmacky. 1968 : 256-262 ; อ้างถึงใน ไชยพร ดัชนีจิตานนท์. 2536 : 40) ได้อธิบายถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยใช้ตัวแปรหรือปัจจัยในการอธิบาย 3 ตัวแปรเท่านั้น

1. ตัวแปรสภาพแวดล้อมทางสังคม(The Social Environment) เช่น ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ อายุ เชื้อชาติ เพศ ศาสนา และถิ่นที่อยู่อาศัย

2. ตัวแปรทางด้านจิตวิทยา(Psychological Variables) เช่น แรงจูงใจลักษณะบุคลิกภาพและความต้องการ เป็นต้น

3. ตัวแปรทางด้านสภาพแวดล้อมทางการเมือง(The Political Environment) เช่น ระบบทางการเมือง เหตุการณ์บ้านเมือง ลักษณะการรณรงค์หาเสียง และประเด็นทางการเมือง

ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับเทศบาลตำบลสงเปลือย

เทศบาลตำบลสงเปลือยได้รับการจัดตั้งจากองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นเทศบาลตำบล ในปี พ.ศ. 2552 ตามร่างประกาศกระทรวงมหาดไทยดังนี้

ร่างประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง จัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นเทศบาลตำบล จำนวน ๒๑ แห่งดังนี้

(๑) ร่างประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง จัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านคู อำเภอบ้านคู จังหวัดอุดรธานี เป็นเทศบาลตำบลบ้านคู

(๒) ร่างประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง จัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลสี้อ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี เป็นเทศบาลตำบลสี้อ

(๓) ร่างประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง จัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำเที่ยง อำเภอดำชะอี จังหวัดมุกดาหาร เป็นเทศบาลตำบลน้ำเที่ยง

(๔) ร่างประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง จัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลพังแดง อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร เป็นเทศบาลตำบลพังแดง

(๕) ร่างประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง จัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลกวนวัน อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย เป็นเทศบาลตำบลกวนวัน

(๖) ร่างประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง จัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลสร้างนางขาว อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย เป็นเทศบาลตำบลสร้างนางขาว

(๗) ร่างประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง จัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองหงส์ อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นเทศบาลตำบลเมืองหงส์

(๘) ร่างประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง จัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลโนนทอง อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น เป็นเทศบาลตำบลโนนทอง

(๙) ร่างประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง จัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลสาวร้องไห้ อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง เป็นเทศบาลตำบลสาวร้องไห้

(๑๐) ร่างประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง จัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลนาคำ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น เป็นเทศบาลตำบลนาคำ

(๑๑) ร่างประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง จัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลแม่คำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย เป็นเทศบาลตำบลแม่คำ

(๑๒) ร่างประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง จัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลสงเปลือย อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นเทศบาลตำบลสงเปลือย

(๑๓) ร่างประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง จัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลท่าผา อำเภอเกาะกาฬสินธุ์ จังหวัดลำปาง เป็นเทศบาลตำบลท่าผา

(๑๔) ร่างประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง จัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลสะอาด อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นเทศบาลตำบลสะอาด

(๑๕) ร่างประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง จัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล เขาวัว-พลอยแหวน อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี เป็นเทศบาลตำบลเขาวัว-พลอยแหวน

(๑๖) ร่างประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง จัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลจันทเขลม อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี เป็นเทศบาลตำบลจันทเขลม

(๑๗) ร่างประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง จัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลหนองช้างค้ำ อำเภอเมืองลำพูน เป็นเทศบาลตำบลหนองช้างค้ำ

(๑๘) ร่างประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง จัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล หนองแสง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี เป็นเทศบาลตำบลหนองแสง

(๑๙) ร่างประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง จัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลนาข่า อำเภอแม่จวน จังหวัดขอนแก่น เป็นเทศบาลตำบลนาข่า

(๒๐) ร่างประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง จัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำซึม อำเภอเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี เป็นเทศบาลตำบลน้ำซึม

(๒๑) ร่างประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง จัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล โพนางคำตก อำเภอสรรพทศ จังหวัดชัยนาท เป็นเทศบาลตำบลโพนางคำตก

ผู้แทนกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ชี้แจงว่า จังหวัดกาฬสินธุ์ ขอจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลสงเปลือย อำเภอนามน เป็นเทศบาลตำบลสงเปลือย โดยองค์การบริหารส่วนตำบลสงเปลือยตั้งตามประกาศกระทรวงมหาดไทย ปี 2542 มีพื้นที่ 49 ตารางกิโลเมตร จำนวน 16 หมู่บ้าน ประชากร 7,737 คน รายได้จริงไม่รวมเงินอุดหนุน จำนวน 9.26 ล้านบาท รายจ่ายประจำ จำนวน 4.38 ล้านบาท สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสงเปลือยจะครบวาระในวันที่ 30 กรกฎาคม 2552 และประสงค์จัดตั้งเป็นเทศบาลตำบล ตั้งแต่วันที่ 30 กรกฎาคม 2552

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของเทศบาล

อำเภอนามนตั้งอยู่ทางตอนกลาง ก่อนไปทางทิศตะวันออกของจังหวัด มีอาณาเขตติดต่อกับเขตการปกครองข้างเคียงดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอสมเด็จ

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอห้วยผึ้งและอำเภอกุฉินารายณ์

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอภูนิหารายณ์และอำเภอกอนจาน

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอกอนจาน อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ และอำเภอสมเด็จ

การปกครองส่วนภูมิภาค

อำเภอนามนแบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น 5 ตำบล 66 หมู่บ้าน

- 1.นามน (Na Mon) 15 หมู่บ้าน
- 2.ยอดแกง (Yot Kaeng) 18 หมู่บ้าน
- 3.สงเปลือย (Song Plueai) 16 หมู่บ้าน
- 4.หลักเหลี่ยม (Lak Liam) 9 หมู่บ้าน
- 5.หนองบัว (Nong Bua) 8 หมู่บ้าน

การปกครองส่วนท้องถิ่น

ท้องที่อำเภอนามนประกอบไปด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 6 แห่ง ได้แก่

เทศบาลตำบลนามน ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลนามน

เทศบาลตำบลสงเปลือย ครอบคลุมพื้นที่ตำบลสงเปลือยทั้งตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลนามน ครอบคลุมพื้นที่ตำบลนามน(เฉพาะนอกเขตเทศบาลตำบลนามน)

มน)

องค์การบริหารส่วนตำบลยอดแกง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลยอดแกงทั้งตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลหลักเหลี่ยม ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหลักเหลี่ยมทั้งตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหนองบัวทั้งตำบล

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่นำมาใช้ประโยชน์กับงานวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลสงเปลือย จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งผู้วิจัย ได้ศึกษาค้นคว้ามีดังนี้

พรชัย เทพปัญญา(2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาประชาธิปไตย ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลและสุขาภิบาลการทำวิจัยเรื่องนี้ได้ศึกษาดังเทศบาล 2 แห่ง คือ เทศบาลนครเชียงใหม่ และเทศบาลเมืองภูเก็ต และสุขาภิบาล 2 แห่ง คือ สุขาภิบาลเกาะสีชัง และสุขาภิบาลนครชัยศรี โดยให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาสถานะแวดล้อมของชุมชนซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวและชุมชนอุตสาหกรรม ผลการวิจัยพบว่า

1. ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ เทศบาลเมืองภูเก็ต สุขาภิบาลเกาะสีชัง และสุขาภิบาลนครชัยศรี ไม่ได้สนใจในการที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อพัฒนาระบบประชาธิปไตยในท้องถิ่นเลย ทั้งนี้เป็นเพียงระบบการปกครองท้องถิ่นของไทยจัดตั้งขึ้นมา โดยไม่สอดคล้องกับความ

ต้องการของชุมชน หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะจัดตั้งขึ้นมา โดยมีสถานภาพเป็นเพียงตัวแทนในการบริหารงานของรัฐเท่านั้น

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนทางการเมืองส่วนใหญ่จะมีเพียงในระดับแรก คือ การเลือกตั้งตัวแทนท้องถิ่นเท่านั้น สำหรับเรื่องของการจัดตั้งกลุ่มการประท้วงเพื่อที่จะเป็นปัจจัยในการผลักดันให้รัฐหรือหน่วยการปกครองท้องถิ่นทำตามความประสงค์ของประชาชนนั้นมีน้อยมาก การจัดตั้งกลุ่มส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะชั่วคราว ไม่ถาวรขึ้นอยู่กับเหตุการณ์ ผู้นำกลุ่มส่วนใหญ่จะเป็นนักวิชาการ คนชั้นกลาง ผู้นำที่มีอิทธิพลในชุมชนมากกว่าประชาชนระดับล่าง

3. โครงสร้างระบบการเมืองท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นเทศบาลหรือสุขาภิบาลส่วนใหญ่จะมีกลุ่มการเมืองเพียงกลุ่มเดียว(Single Elite Model)ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายหรือบริหารท้องถิ่นมีแต่เพียงเทศบาลนครเชียงใหม่เท่านั้นที่มีการต่อสู้ทางการเมืองในระดับท้องถิ่นหลายกลุ่ม(Pluralist Model) โดยแต่ละกลุ่มจะผลัดเปลี่ยนกันขึ้นบริหารงานเทศบาล

4. พรรคการเมืองในระดับชาติมีความสัมพันธ์น้อยมากกับกลุ่มการเมืองท้องถิ่นและกิจกรรมทางการเมืองในท้องถิ่น ทั้งนี้เป็นเพราะปัจจัยที่สำคัญสองประการด้วยกันคือ ในประการแรกพรรคการเมืองไม่อยากเสียฐานคะแนนเลือกตั้ง ถ้าสนับสนุนกลุ่มการเมืองท้องถิ่นกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งอย่างเปิดเผย และในประการที่สอง พรรคการเมืองตลอดจนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีบทบาทในท้องถิ่นน้อย โดยเฉพาะในเขตเทศบาลทั้งนี้เพราะเทศบาลเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่เข้มแข็งกว่ารูปแบบอื่น ซึ่งทำให้การแก้ไขปัญหาของประชาชนค่อนข้างจะมีประสิทธิภาพ ซึ่งแตกต่างกัน ชุมชนชนบทที่บทบาทของพรรคการเมืองและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะมีมาก

สุพล ใจคู่ย์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ.2544 ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนในเขตอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ มีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั่วไป เช่น เรื่องการไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและการสนทนาทางการเมืองกับผู้อื่น อยู่ในระดับสูง ในขณะที่พฤติกรรมที่แสดงถึงความสนใจทางการเมืองในระดับเข้มข้น เช่น การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งหรือการสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองยังอยู่ในระดับต่ำ และมีวัฒนธรรมทางการเมืองเป็นแบบไพร่ฟ้า

สินธุ์ มุ่งดี (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สตรีกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในอำเภอสรรคิ จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า สตรีในอำเภอสรรคิ จังหวัดเชียงใหม่ มีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นอยู่ในระดับต่ำ ส่วนการศึกษา รายได้ อาชีพ ประสบการณ์การเป็นผู้นำ การเป็นสมาชิกกลุ่ม และการฝึกอบรมมีความสัมพันธ์เกื้อหนุนกับบทบาทสตรีในการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น สรุปได้ดังนี้ รัฐบาลควรทำการปรับปรุง แก้ไขระเบียบ กฎเกณฑ์และข้อบังคับทางสังคมให้มีลักษณะที่เป็นการส่งเสริมสิทธิเสรีภาพและการมีส่วนร่วมในสังคมสตรีให้มากขึ้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรประสานงานกับสถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดการอบรมให้ความรู้ ความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นให้แก่นักเรียน ซึ่งในอนาคตเป็นผู้ที่จะต้องมามีบทบาทในการ

บริหารจัดการท้องถิ่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีประชาสัมพันธ์ถึงบทบาทหน้าที่การบริหารจัดการและกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปตามเจตนารมณ์ของการปกครองแบบมีส่วนร่วมตามหลักการปกครองแบบประชาธิปไตย

วิฑูรย์ ขำเจริญ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการและครอบครัวกองบิน 1 กองพลบินที่ 3 กองบัญชาการยุทธทางอากาศ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างซึ่งประกอบด้วยข้าราชการและครอบครัวกองบิน 41 มีระดับความรู้พื้นฐานทางการเมือง ความสนใจทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องมาจากประชากรที่กำหนดศึกษาส่วนใหญ่คนระดับกลางมีระบบสวัสดิการที่ดีจึงไม่สนใจผลประโยชน์ที่จะได้รับจากระบบการเมืองส่วน การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้พื้นฐานทางการเมือง ความสนใจทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า ความรู้พื้นฐานทางการเมืองและความสนใจทางการเมืองมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ประเด็นที่น่าสนใจ คือ ผู้ที่มีความรู้พื้นฐานทางการเมืองมักจะ ไม่ค่อยเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง เนื่องจากมีการศึกษาสูงฐานะมั่นคง โดยส่วนมากจะเป็นผู้วิจารณ์ เสนอแนะในประเด็นต่าง ๆ กรณีของผู้ที่มีความสนใจทางการเมืองมีแนวโน้มจะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่า เนื่องจากมองเห็นผลประโยชน์ที่ได้รับ

ตะติยาวัฒน์ สุวรรณศรี (2547 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : ศึกษากรณีอำเภอเมืองจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการตรวจสอบการเลือกตั้ง ด้านส่งเสริมให้ประชาชนสนใจการเมือง ด้านส่งเสริมความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนและด้านการส่งเสริมในกระบวนการจัดการเลือกตั้ง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลสงเปลือย อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ สามารถสรุปกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ คือ

1. ตัวแปรอิสระ(Independent Variables) ได้แก่

1.1 เพศ

1.2 อายุ

1.3 ระดับการศึกษา

1.4 อาชีพ

1.5 ถิ่นที่อยู่อาศัย

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ มีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลสงเป็ลือย อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ ปรับปรุงตามกรอบแนวคิดของ คัมมิงส์และไวส์ (Cumming and Wise. 1971 : 13-17 ; อ้างถึงใน สุลล ใจตุ้ย. 2545 : 28) มีลักษณะดังนี้

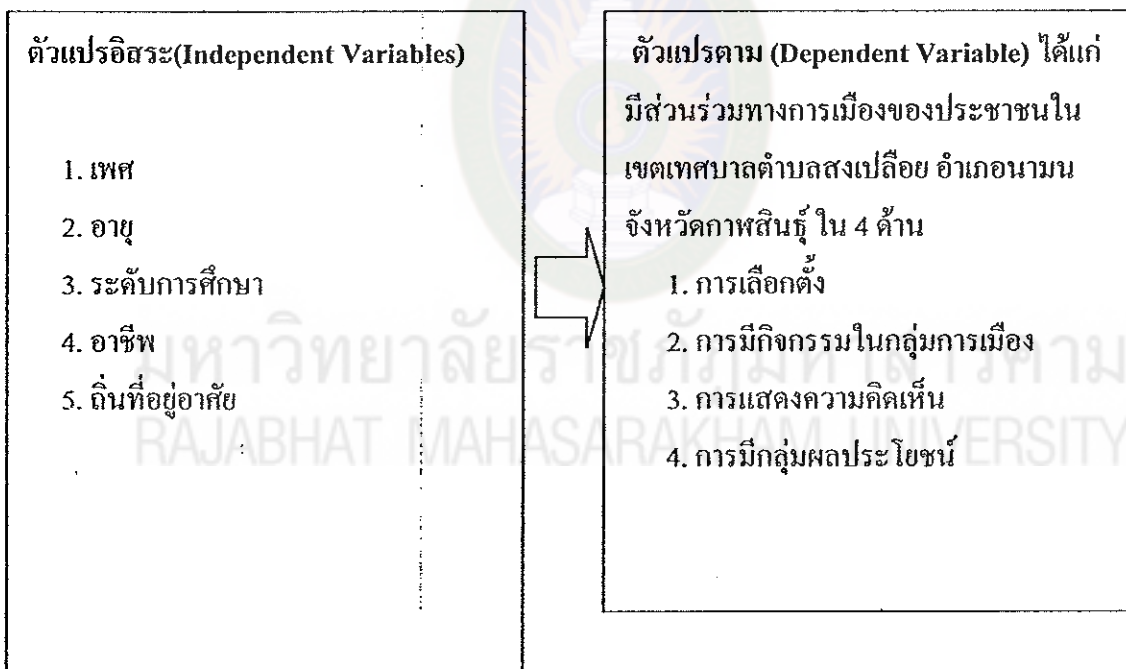
2.1 การเลือกตั้ง

2.2 การมีกิจกรรมในกลุ่มการเมือง

2.3 การแสดงความคิดเห็น

2.4 การมีกลุ่มผลประโยชน์

จากการศึกษาแนวคิด เอกสารที่เกี่ยวข้อง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาสรุปกรอบแนวคิดการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ดังรายละเอียดในแผนภูมิที่ 3

แผนภูมิที่ 3 กรอบแนวคิดในการวิจัย